

Қ Ы Т Е В А
З Ы М А Н Е К У Р М А Н Ç И

В О Н А Д Ө Р С Х А Н А Д У Д А



НӘСРӘ МҮҚКМӨТӘ ÇСS ЕРМӨНІЕ
ЈЕРЕВАН 1937

Hatijə qəbulkəməne zə aliye Komisariata Ronkaja ÇBM ÇŞSE.

К Ъ Т Е В А

ZYMANE KYRMANÇI

Bona dərşxana dyda

NƏŞRA HUKUMƏTA ÇŞS ERMƏNİƏ
JEREVAN 1937

Төмбө 1122, нөсрү 4275
Главлит №_X. 92307 тираж 4000

1. BƏR BƏ XƏVATE

Mə kətebe xwə əwlyñ xwəndijə, kyta kərjə. Əm zə irova dərbazi dərşxana dyda dəbyñ. Zə bo ve jəke zi əm əjde dəkəñ.

Mə məktəb xəmlandjə. Lə diwara xəstjə şəkle sərkara, həv. həv Lenin, Stalin. Molotov, Voroşilov, Kalinin, Mikojan.

Xen zə wana mə gələk plakat u şəkle həbuna həkymate lə diwara xəstjə.

Mə dər u hyndyre məktəbe rənd təməz kər, gava ky gyndi zə bər məktəba mərə dərbaz dəbun, həwas-həzməkar bun le bəherjana. Pəj mezə kərne, tə dədit, dəgotəñ:—Əfərym zare mərə, təməzəñ, mərifət zə wanra u le dədan dəcun.

Roztəra dəne əjda mə dəst pe bu. Mə şagərte gyrça u gyndijed mə təklifi əjde kərbu.

Wəxtə dəst pe buna əjde, gəşk şa u əşq bün. Tə dəgot. həmu minani mə dərbazi dərşxana dyda dəbyñ.

Ləzəki şunda, Şəra həvala mə rabu, zə nave mə xəbər da. Əwe got:—Əm dərbazi dərşxana dyda dəbyñ. Bona hinbun—zanəbune mə nave dərbdarije lə sər xwə danijə. Həma zə bo we jəke zi, mə şərtə sosləcije bə məktəba həvale xwə gyrçəra gredajə.

Şäre gylje xwə kyta kyr, şagyrte gyrça, wəkile komsomola, je pionera, sədre şewra gynd u dərşdara xəbərdan. Gəşka gylje Şäre lajiq dit u bə şabun qəbul kyrən.

Şəbətəre dıha dərse mə dəst pe bubun u əm bə ləçi u staxanovi dərbazi sər şıxyle xwə bun.

1. Wə əjda məktəba xwə sawa darbaz kyr?

2. Wə bə kəra əjda xwə dərbaz kyr u bə kəra şerte sosialistije gıreda?

2. XWƏNDƏN

Xwəndən sə şirənə,
Haj, haj şirənə.

Əm zu bəkyən hin bəbyən,
Haj, haj hin bəbyən,

Əm hin bəbyən. dərbdarbən,
Çan, çan dərbdarbən.

Gyljed təzə bəzanbən,
Haj, haj bəzanbən.

Gəli həvalno, hin bəbyən,
Çan, çan hin bəbyən.

Pionered staxanov bən,
Haj, haj staxanov bən.

3. HƏWA TƏMBZ

Sute gotə kalьke xwə:—Kəke, mərv pe cь—cь óbura xwə dьkьn?

Kalьke gote:—We pe cь óbura xwə bьkьn, əwə ida, nanxarьn u av.

Sute gava ky çava xwə stənd, kьr ky bьkənə, le pera-pera xwə gьrt u got:

— Le mərv ləziki poze xwə bьgrə, we cь bьbə?

Kalьke bь şabune çava we da:—Hь, əre, əre, bəna mərvəna dьeьkə,

Əwe bь kybari gote:—Wəki ysənə, xen zь nan u ave, tьştəki dьn zi həjə, həwa wera dьbezyьn.

Sute tьştək zi ani bira xwə u got:—Kəke, hərgə ty gotьna mьn qajil dьbi, mərv gərəke tьme nav həwa təmbzda bə, pəncərə u kyləke oçaxa nəgьrьn. Bəncərə zəf çara gərəke vəkьribьn u məzьn bənə sekьrьne. Xen zь we, mərv gərəke tьme fizkulture bьlizə. Bə əve jəke, çansaxi tьnənə.

Kalьke gava ky gьlie Sute bьhist bь əşq got:—
—Dəlala mьn, əz zəf zь nəvija xwə razimə Gьlije tə gьşk zi rastьn. Rastə, ky oktjabьrke rəlani wə mərvə minani mə məzьn hin dьkьn, həla kəne... əme gələk tьştə zь wə hin bьbьn...

4. S Ъ В Ə

Zəraja roje

Rohьlat nьxaft:

Dь gyndda lь rəx cəm

Сьra vesjan.

Ль nava dəšta
Kylilka qravi ǵʁt
U ʎ col u bəjara
Kərijed pez h̄šjar bun...

5. DY ŞAGʁT

Şagʁte təmbəl:

— Dyde kanuna raşyn, nəcum məktəbe, xəwda mabum.

Şagʁte dərbdar:

— Dyde kanuna raşyn. əz s̄be zu rabum. m̄n sərəəve xəw şuşt, taştija xəw xar. b̄ əşq u sərfinaz cumə məktəbe.

Şagʁte təmbəl.

— Sezde kanuna raşyn, əz cum məktəbe, le m̄n dərs hazır nək̄rbun.

Şagʁte dərbdar:

— Sezde kanuna raşyn, əz s̄be zu cumə məktəbe. M̄n ali həvaləd xəw k̄ryn. Əwana zi r̄nd hinbun. Dərsdare z̄ bo r̄nd hinbune pəs̄ne m̄nda.

Şagʁte təmbəl:

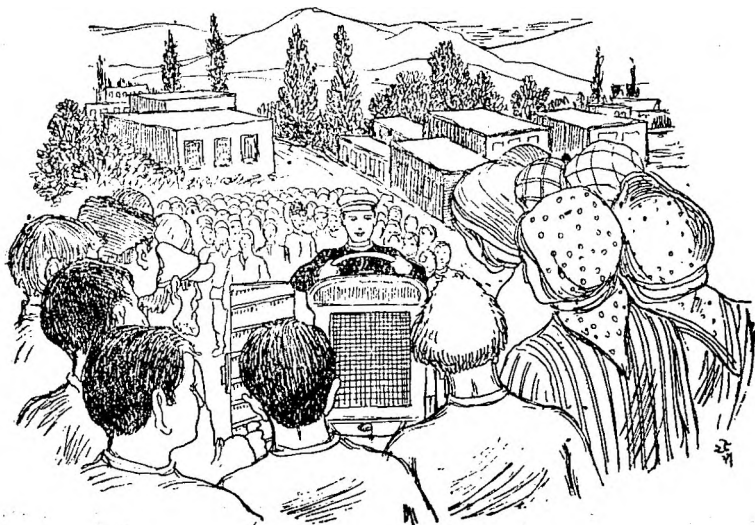
— Biste kanuna raşyn, nya ez darsa şunda dymınym, darsdar rəşne mən nadə, de u bave mən rəşne mən nadyn. Əz nəhəqi zə dərse xwə şunda mam. Goti viali wada ez zi rənd hin bəbəm.

Şagırte dərbdar:

— Biste kanuna raşyn, zə bona zəfrənd hinbune, məktəbe rəşnnamə da mən. De u bave mən gələki şabun.

6. Т Р А К Т О Р

Дьхəбьтi, дьхəбьтi,
Дьхəбьтi, дьсi теji
Ту гадыki, wəлдыгəринi
Ту руje ərде zu рəş дьki.



Rakə, traktor, rakə,
Ty xwəlije təvda qal kə,
Kəwşən təv bə jək kə,
Kolxozvana gyl u şa kə.

7. KƏLBƏ MƏ

Lə bər dəre mə gələk kəlb həbun, le də nava wan kəlbada, kəlbəki mə həbu, wəki də nava təma-mija gyndda əjan bu.

Əw kəlbə mə təştəki başqə bu, kəlbə ysa fəmdar, aqyl u bə iţbar mən həla lə ty çija nədibu, gələki rənd, bawər bəkbən əz wija qə bir nakəm.

Zati səbe şəbəqə eeləke mə Məşko dəbbrə nav garane u evare disa Məşko eelək danin male.

Gava ky male nan dəpət, Məşko mərişk, pərişik u eynik zə dora male radəqətəndən.

Gava ky dəbu bəri evar, mərişked male, maka kyrka bə çuçyke weva, zati Məşko dani hyndyr, tə qəji dəgot zəmare zi zanə, gava ky jək kembija, də-cu dəgərija. dədit u dani.

Dajika mən wəhid bu, le gələki zir bu. Səbe şə-bəqə radəbu, təmamja şyxyle male dəkyr, xwarən cedəkyr, həla gədə bəre mən euk dəmezənd, rad-zənd u dəri lə sər dadəda, sərda zi dəhatə bedərə ali mə dəkyr.

Məşkoje mə lə bər deri nədəkət, nə zi vijali—wi-ali dəgərija, əw radəbu sər xeni u lə sər qumaşa larə bəynd dəkət, hərdy ləpə xwə bər bə kyləka male dərez dəkyr, sərə xwə dəda sər ləpa u bə gyhe h-

şijar gyhdari dьkьr, wəki ь ki jali dəng təsələ
dьbə?

Gava ky həma bьrange mьni eueьk hьşjar dьbu,
dьgьrija, kəlb radьbu sər hərdy conge xwə paşьn,
bəre xwə bь bedərəda dьkьr u dьəwʈija, dьkьr kas-
tə—kast.

Dija mьn dьgot:

— Də dьha əz həgьm, dənge kəlb te, gədə hьşi-
jarbijə u dьgьri.

A, kəlbəki waji aqьl, fəmdar u bь iʈbarbu
Mьşko.

8. EVARA KOLXOZE

Ro cu ava, bu evar,
Cunə hyndyr, gь dəwar,
Şvana pəz bьgьn gyhera
Bara-bara bərx u mija.

Alikiva kolxozvana
Kələndi sər mьle wana,
Bь kən, əşq laqьrdija
Tenə male zь zəvja..

Le təqə-təqa traktora,
Cujin hatьna, həspa, kama,
Hьnəki zi bь maşina
Həv dərdьxьn zь təxa.

9. MOZ U HËRC

Dь кираја меşада, нав qəfa dareda. moze зь xwəra helunək cekьгьбу, дь hyndyrda çuçьk dərхьstьбу u бь һыгьве şirьп govək hunabu.

Əz nьzam rozəke cəwa, һьree bin һьlani, bina һыгьве təzə.

Кьрə һьгьмə—һьгьм, кьрə рьнтə—рьнт, ь бər dare səkьni u ləped xwə be təwşə ь sty helune dani.

Moze кьрə vьngə—vьng, çuçьke we zi peia, le һьree ləpe xwə бь гьңçi зь helune һьlnəkьşand. Əwe зь һəv vəzənd təmamiya helune u çuçьke moze təv һьңçьrғandьп, һыгьве şirьп дь sər dьle xwəda кьr.

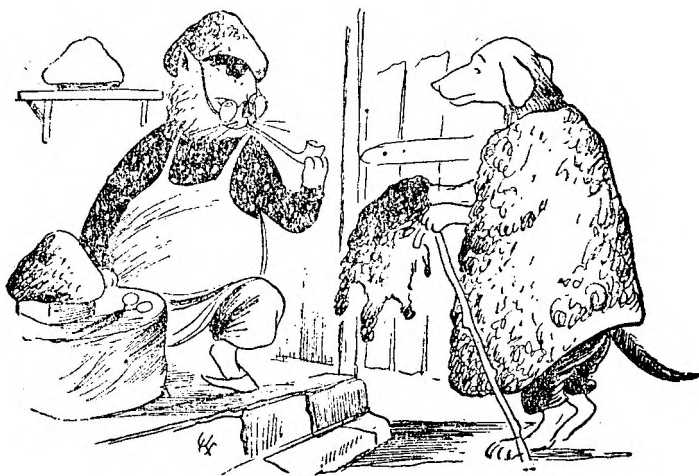
Gava ky moze çuçьke xwə дь бьп ləpe ve һьrea zalьmda dit, we кьрə vьngin u бь cəve һьreeva ysa vəni, wəki çibьçi һьre zi ь бьп dare vələzija be dəng u be səda.

10. SƏ U PЬŞIK

Wəxtəke pьşik tərzi bu,
Səre sə zi kym tьnəbu.
Le nьzanьm зь kedəre,
Dəst хьstьбу postəki bərxə;
U rozəkə зьvьstane,
Bьr çəm pьşike poste bərxə.
— Roza tə бь xer, hosta pьşo,
Səre мьп sərma кьr, bo xwəde бə,
Hane əvi posti u зь мьпга,
Kyməki бьдьru səre мьпга.

Bona pəra ty arxajin bə,
 Həma, həma zəf dərəng nəxi.
 — Sər eəve mən, xale kueək,
 Kyməkə, xwə kyrkək ninə?
 Bona xatyre təji dəlal
 Roza inije wərə bəbə.

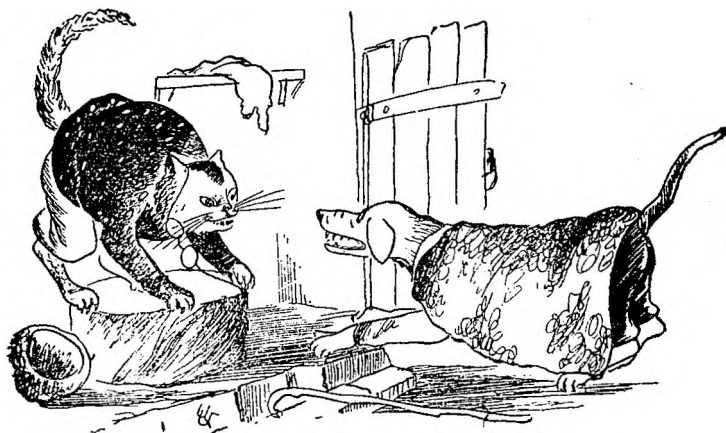
Bona pəra sə lajiqə,
 Xəbərđan zi nav məda, şərmə,
 Sə təştəki məzənə, lo malava,
 Hər tənə həqe kyməki.
 Inije, xale kueək
 Peşija hoste xwə dəhəzinə
 Gərmina wijə gərən u məzən,
 Sər şemika hostə səkənijə:



— Kəne hostə? kəne pəraxə mən...?
 Nənəki bəsəkənə we nəha be".
 Hosta we hat kyrki lejə,
 Sə dit, bən səmele xwəna,

Ньнәки хwә бь хwә кьрә мыртәмьрт
U сәр мыштәри кьрә қарәқар:
— Сәрма дькьм, mala тә ава?
Naheli ky bine бьқшиньм?

Тьштәки hesa ху ninә, һәла тәзә
Мьн ҫыл кьријә, ку әз бьдьрум.
— Dә malava ysa bezә,
Әw хәјida тә дьһа сijә?
Мьн рәгә dajә ку zu бьдруји,
Jan na, bezә сьбе wәрә.
Ньм дьбези, һьм zi nadруји,
Ньм хәбәр дьди, сәр мьн дьқiri,



Ньм, һьм, һьм, һьм,
Вьра сьқasi һәгьм u bem...?
Кueke бь хәјdi ysa got
Vәgәrija сәri бь qot.
Çarәke zi hat. disa tynәbu,
Ve çare ь һәv кәтн
Дьһа be һьрмәti, гьлије хьrab,
Дьһа кәvn u тәзә, de u bav,

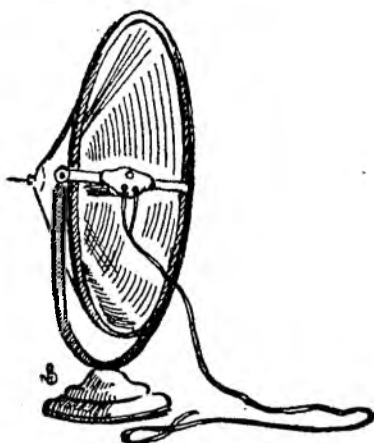
Dьha pьşika dьz u kueke kәcәl
Gьlije wan gьhişt dәste diwanbaşı.
Kueьk hәtani cu, u hat,
Pьşika hostә dьşkәsti bu,
Sәre xwә hьlda u şәvәke
Hәrә ky hәri, әw yndabu...
Zь we roze hәta iro zi,
Kueьke әv jәk bir nәkьrijә,
Bira xwәda hәla he xwәji dьkә.
Kәdәre ky pьşike dьbinә
Banzdьdә u sәrda dьgrә,
Pәste xwә ze paşda dьxwәzә.
Le pьşika rurәş nьşkeva
Paşda vәdьgәrә u bь hers
Dьkә pьştin, jane mьn tәzә
Av rәşandijә, ky bьdьrum.

11. RADIO СЬ GOT

Şarife tәkmalә Şkoje kolhozvanra dьgot:—Olo,
Şko, rastije zi gotьna tә bu, eelekә mә stәwr bu. Mә
eelәk ysa xwәji nәkьr, cәwa ky tә we roze mьnra
got, mьn gyra radioje nәkьr.

Şko çaba çinare xwә da:

— E, bo, әz sawa бькьm, le сьra eelәke mә
stәwr nәbun. Nә mьn we roze tәra got, ky radioje
dәrhәq kara siloseda gotijә, wәki silos hәjwanәt xyrt
dьkә, nahelә pәz, dәwar zu stәwr бьbьn. Dә, hәvale
qәnç, әzьm gynәkar jane ty, ky ve gave eelәke mә
tenә dotьn, le janga tә stәwr bujә...



Şarif bь dəngəki nərm gotə Şko:—Bo, rastije zi gotьna təjə. Radio tьştəki xwəşə, əgər mə zi gyra we bьkra, eeləka mьn iro we stəwr nəbija u nə zi zь xəbata kolxoze əze para bьkətama, nьha əz zuda kolxozvanəki minani tə bum.

12. T R A K T O R

Şəş kotan lь rəx həv, lь pəj cərxə,
Bь dəste mərvəki dьxəbtə, dьcə, te,
Qə bь çarəkeva tynə wəstandьna we
Roze zəvjə radьkə, hektar bər hektare.

Noтla bobəliske dьfьrə, dьcə te,
Şəpa wəldьgərinə, lь həvdьpəcə,
Dəşte dьdə bər xwə noтla şera,
Şov dьkə sər həv, merg u bəjara.

Тәне зь топа дәнге we te дәр,
Вь хәбата we тьзи дьбә зәви u bedәр,
Дьхәбьтинә, şöferi ль сәр,
Kolxozvanә әw, бь navi Әмәр.

13. ДЬ ТӘВЈАДА—НЬŞJAR

Hәvale Stalin got:

„Qә ty бьһystәke, әm зь xwәlja xәlqe naxwәzьn,
le xwәlja xwә zi, зь xwәlja xwә әm verşokәke na
дьn ty kәsi“.

Bala çab dan:—Әm nadьn.

Kolxozvana çab dan:—Әm nadьn.

Tәmamja хәbatkara çab dan:—Әm nadьn.

Ordija mә sor zora. Ordija Sor xwәj дькә wәlate.

Şewre.

14. K O L X O Z

Kollektiva mә saz bu,
Kollektivә xwәşә,
Gyndi teda дьmәşә,
Әme kefkьn һәrdәme
Kulәk kәтьнә çәньme.

Әz Stalin һьz дькьm,
Molotov һьz дькьm,
Gьlije wan һьz дькьm,
Kolxoze тьm sedькьm.

Kollektive saz дькьм,
Kollektiv сь хwəşə
Gyndi teda дьмəşə,
Əme кəfkьн һəг дəмe
Kulək кəтьнə çəньмe.

15. QYLYNG

Rafe qylynga hat, bьhyri: qirə—qira wanbu.

Əloje qorьxcı gələki ь du wana ньheri, dina xwə da wana u Xəzala qiza xwəra got:—Dьha paizə, qylyng дьсьн.

Xəzale got:—Bavo, bavo çan, le sawa rəfgьrti дьфьгьн, sawa danə du həv u ьь həvra дькьн qirin?

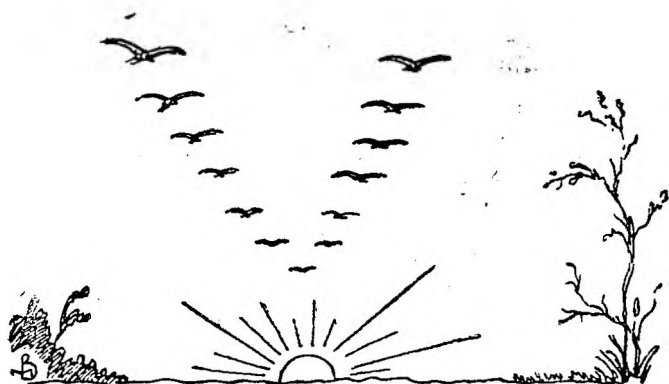
Bave we got:—Le sawa, Xəzala мьн, əwana gələki мьqati həвьн u gьra həvdanьн.

Əlo disa ь wana ньheri, һьнəki bəna xwə stənd u disa got:

— Əz şəvəke ь cole mam мьн dina xwə dajə— sawanə, rəfə qylyng vajə ь rəx мьн danijə: wəkə 20—30 gavi duri мьн. Əwana əz nədьditьм. le мьн əw дьditьн Əz çibьçi кərbum u мьн disa ь wana u һewrandьна wana ньheri. Ləzəki şunda, gьşk starbun, le jək һьнəki duri wana ь sər ьngəki səkьni, le ьnge дьне ьььнд кьг, кəvrəki рьeuk zi дь nava рənçьke wida.

Əz əçeb mam, le disa мьн le дьneri.

Çar—çara mərvьн дьgot. əw хəwra дьcu u wəxte ysa, кəвьг зь nava рənçьke wi дьkət. һьşjar дьбу, disa кəвьг һьлдьда u ь dor u бəre xwə дьneri Əw дь wi һalida һəta sьbe ysa səkьni, paşə һəvaled wi



Һыҗарбун: әwi zi кәvьr һышт, ь һәvdy кьrnә qirin,
fьrin, сun.

Xәzal mәtәl mabu, le pьrsәk zi da bave xwә,
әwe got:

— Bavo җan, qe җәv nobәdare wan zi һәnә, әre?

Әlo got:—Le sawa, әz tәqmin dьkьm, әw qyлыngе
we җәve nobәdare wan bu, qәrәwьli ь rәfe qyлыnga
dьkьr u һәрке ruvik jan dәbәkә dьne neziki wan buja,
әwe bьqirja. gьҗke зь хәwe һыҗар бьbuna u we зь
dәste qәzjaje хьlas бьbuna.

Әwi disa got:—Dьha paizә, qyлыng dьсьn.

16. PAIZ

Col u сimana qieьk wәrgьrtьn.

Kylilk u баоqә tәzi bun

Tәjirәdә бь rәfьrti зь wәlate mә сun.

Rozə məlul, sarə, sərna,
Hurək dəbarə baranək fəna,
Məzə gərtijə eija u bani,
Dəha tənə məri lə cola.

Qərtəla rəş lə səre dare
Dəhünə kəlama zəvəstane
Məri u həjwanət, zə mal u heline
Hivija kyllije səri manə.

17. NOBƏDAR

Kytabuna havine bu: də baqce kolxozeda sev u hyrmije şirez təzi ghiştəbun.

Kalke Məho hər şəv nobədari dəkər: Rəzgoe nəvije wi hərtəm evare. gava ky kalk dəcu nobədarija xəwə, zə wi təwaqə dəkər:

— Mən zi bə xəwəra bəbə nobədarije, kalko çan, kalko...

— Le, wəki xəwa tə be. Wi saxi we səwa bəbə, dəlale mənə zir...

— Na, əz ranazem, tənə ty bə xəwəra bəbə, sə tərnanə.

Hər nəjisə kalək razi dəbə, wəki Rəzgoe nəvije xəwə bə xəwəra bəbə.

— Də əm hərrən, səka tye nobədariyə səwa bəki. Baqəcəji stəqərribu. Hiv dərkət.

Kalək kətə hyndyre cadre u lə Rəzgo təmin kər, wəki gava ky təştək bəqəwumə, əw dəji lə kalək kə.

Rəzgo kətə nava mətala, wəki səbe səwa merxasija xəwə zə həvalara gəlikə.

Əwi mətalə dəkəryn u ɫ hive dənɫherri. Nɫherri—
nɫherri u wi tɫre nə hivə, hiv ɫ bər eəve wi bubu
qawynəki zər, u tə qəji dəgot dəxwəz dəste xwə də-
rezke, binə xare, le dəste wi naghize.

Nɫşkeva jək dənɫeinə wi:—Aji əfərym ha, həma
nobədarəki zori, ha...

Gava ky dange kalɫke ɫ Rɫzgo təsələ dəbə, əw
vədbənyqə çije xwəda, eəve xwə zɫ xəwe mɫzdydə.

Dənɫherre kalɫk ɫ kələke səkɫnijə u ɫ əzɫman
zi dəha hiv tynə...

Təv dərkətɫbu, ro bɫynd bubu.

Kalɫk dəkənə u dəbezə:

— Bawər bɫkə ty nobədarəki zori, ha...

18. P Ə M B Y

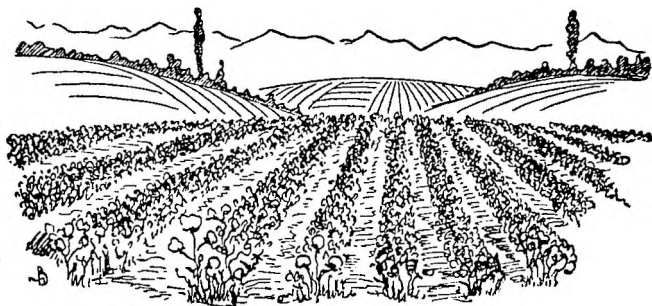
Hyso zuda dəst zɫ kocərije kɫşandijə, bujə kol-
xozvan, həle xwə xwəş kɫrjə; zared wi xwəndinə; əw
bɫ xwə zi xwəndɫne zanə; həbuna wi gələkə, bɫ xwə
zi staxanovə.

Rozəke əm bɫ rewiti ɫ Hyso qəsɫdin. Əw zəvjə
pəmbйда dəxəbɫti. Zɫ səlama mə şunda, Hyso bə-
şəvəhat, gyla anija wi vəbu u bɫ əşq got:

— Həvaled dəlal, hun sər eəvara hatɫn, bɫ saja
səre həvale Stalin, əz zi bum məryv u həzar—həzare
kəsib—kusibe noli mɫnə bəre zi. Hun ve dəste dəbi-

пын, əva бь кəп, əva be sərobьн, peda—peda pəmbujə. Kolhozvaned mə rьnd fəmkьrьnə, ky hьkьməta mə Şewrera xen зь pez u dewer, gənym u çəh, bьrьнç u kartola u je dьne, pəmbu zi lazьmə. Бьra хəbatкаред mə rьnd ль хwəkьн, бьra şagьrted mə təmbьz u dəlal хwəkьн, бьra oktjabrьk u pioner бь кьнçed хwəjə təzə dьha şa бьбьн...

Hyso disa got:—Həma ve gave xen зь fabrik—zavoded bazared mə dьne, ль tekstila Leninakaneda бь həzara palə dьхəbьtьн, əwana зь pəmbu кьнça hazьr dькьн.



Həvaləki mə got:—Hyso, həvale staxanov, qəwət—səhət зь tə u həvaləd təra, əm gələki şanə, wəki ty зь kocərja rəzil azabuji, buji kolhozvan u ль sər pəmbu dьхəbьti. Zəvja pəmbu бьra dьha бь кəп бə, бьra dьha бь karbə.

U mə xatre хwə зь staxanove dəşte хwəst o reja хwəda cun.

19. XƏBATA GRAN

Қар u əmələ Bedene xal dukeşk tәмьзкьгьн бу.
Əwi Çimmije kyre xwə zi hini we xəbate дькьгь.

Əwana sьbe həta evare lь sər bane bьlьnd дьхə-
bьtin. Əw hərdy zi rəşьn, mina qire, sawa ky diware
dukeşke.

Xəbat granə, le zь bona jenge pьeuk edi naje
gotьne...

Bedene xal pьşta Çimmi pe şrita дьрез гредьда u
hyndyr dukeşke darda дькьгь. Çimmi бь dəsta diwar
дьда tәмьз кьгьн.

Çimmi gava ky zь dukeşke dərdьkət zь səro—
bьno rəş дьбу, дьбу qir-qətran.

Bave wi gava ky əw jək дьdit, axin дьkşand:
—Çimmi, vьra qəncə, nə?

Çimmi xwə бь bəşəra qəlp nişan дьда u дьgot:
—Zəf гьndə.

Xəbat granə, le Çimmi be naz u tuz koməke
дьдə bave.

Əwana nav wəlate kapitalistada бь wi qəjdəji bona
kyrtol nan şəv ro дьхəbьtьн.

20. WƏLATƏKI MƏZьN NAVA DьNEDA HƏJƏ

Əw wəlatəki təwri məzьnə. Hərke дьxwəzi pəja
zь pьəki wi həri nece дьne—car sal lazьmьн.

Əm əhəlije wi wəlati бьpьrьsьн, гьşka бь çarəke
бь radijoje: ньha çəm wə сь wəxtə?

Ньnəke bezьн:

— Çəm mə sьbəje.

Je dьne we bezьn:

— Çəm mə əsrə.

Je majin we bezьn:

— Çəm mə evarə.

Əm зь əhəlije wi wəlati бь çarəkeva бьрəсьn:

— Çəm wə сь rozgarə?

Ньнəke bezьn:

— Çəm mə бьharə.

Je dьne we bezьn:

— Çəm mə зьььstanə

Əm зь əhəlije wi wəlati бьрəсьn:

— Сь—сь тььted dəwləməndije çəm wə həjə...

Ньнəke bezьn—həсьn.

Je dьne—nan.

Je majin—komьr, pəmbь, nəft...

— Əw wəlate məсьn, wəlate Şewrejə.

21. TANIA INGLABDAR

I

Həna padьşeda bəve mьni hərfrezbu, dija mьn z tərziti dьkьr.

Bəve mьn şьxyle inglabije dьkьr.

Gəva ky şьxyləki wə qəwymi, əz, wi cəxi donzdə salibum.

Evarəke bəve mьn şa u dьləşq hatə hyndyr u dь gyhe dija mьnda kьrə pьstə—pьst (wi cəxi əz dь-hənzim).

— Mьn dəst xьst: əme sьbe wəkə həzar kaqəzi nəşьr бькьn u зь we şunda həvaləd mə we dь nava palada бьдьn bəlakьrəne.

Əwi hərfe gyləji, t̄zi sər t̄xtə k̄r.

Əz sər wəxt bum, wəki pe wan hərfa paled ing-labdar kaqəza, plakata nəşr d̄k̄n m̄qab̄li pad̄se.

Əz razam. Wəxtəki d̄ xəweda m̄n dit, jək bəl-gije m̄n d̄həzinə. M̄n əvə xwə vək̄r, m̄n dit dija m̄n rənge xwə avitijə u l̄ bər sərə m̄n sək̄-nijə, t̄stəki d̄ b̄n bəlgije m̄nda vəd̄şerə.

D̄ otaxa çinare m̄da m̄n dənge hat̄n—cujina l̄nga səhk̄r.

— Daje, d̄zikava ze d̄r̄r̄m̄,—s̄ qəw̄mijə? tə s̄rra ysa rəng avitijə?

— Qət qiza m̄n, t̄st t̄nə, ty z̄ xwərra raze, hat̄nə male obiskə b̄k̄n, ki zanə, d̄qəw̄mə qə ne-ziki çije tə nəb̄n...

M̄n dəste xwə b̄rə b̄n bəlgije xwə u s̄?—t̄zi hər̄n, ḡredaji.

— Əz səwa b̄k̄n?—m̄tala d̄k̄m, wəki b̄bin̄—me hale mə səwa bə?...

Əz vəşer̄m, ax̄r kyda? D̄ iškaveda... Soba di-werda... le, wəki b̄bin̄...

2.

N̄škeva hatə bər h̄şə m̄n.

D̄ rəncərə kuzəki t̄zi şir danibun. Əz rabum sər xwə u m̄n şire xwə t̄r v̄əni, kuz niv̄i k̄r u we ləze, əw hərfe b̄n sərə m̄nda vəşarti, m̄n t̄zi hyndyrre kuz k̄r.

Əz sek̄n bum u disa kət̄mə nava çije xwə.

Zəndərmə t̄zi hyndyrr bun, mal sərə b̄n k̄r̄n, əz zi z̄ navçije m̄n d̄r̄x̄st̄m, gava ky wana çije m̄n obisk d̄k̄r̄n de u bave m̄n rənge xwə avit̄-bun, dja m̄n d̄r̄t̄ç̄fi.

Wana t̄şt̄ək n̄edit u n̄erazi cun.

— Aha z̄ь t̄erra n̄ən̄ərə:—w̄ək̄yl̄and bave m̄ьn b̄ь b̄əş̄ərək̄ə gyl̄əş. Çan̄ьm. ty q̄əji d̄ьbezi h̄ərf bat̄ьni bun̄ə.

Bu p̄ir̄q̄ina m̄ьn, əz k̄ənīam u m̄ьn d̄əng le k̄ьr:

— H̄ərf bat̄ьni n̄əbun̄ə, k̄ər̄əmk̄ə kuze ş̄ir z̄ь p̄ənç̄ərə bin̄ə, tyje h̄ərfe xw̄ə t̄əmam t̄eda b̄ьbini.

Bave m̄ьn dada kuze ş̄ir, b̄ь d̄əst̄əki z̄ь p̄ənç̄ərə b̄ьl̄ənd n̄ək̄ьr, kuz ḡьran bubu. Dem̄ək t̄ə d̄ь v̄ьrda v̄ə-şart̄ьbu, Tania m̄ьn, əre?

Z̄ь ş̄abuna l̄ənge m̄ьn ərd n̄əđьḡьrt.

Dja m̄ьn əz h̄əmez k̄ьr̄ьbum, m̄ьrc̄ə—m̄ьrc̄ə we bu, d̄ьhat̄ə ruje m̄ьn.

Bave m̄ьn zi əz dam̄ə b̄ər d̄ьle xw̄ə u got:

— Əf̄əḡьm, q̄iza m̄ьn, tye b̄ьbi inglabdar̄ək̄ə zor.

22. NIŞANA SIJANƏTIJƏ SOR STƏNDI

Dija Kolik hat̄ə m̄əkt̄əbe. Gava ky əwe paltone xw̄ə dex̄st, zaryja dit̄ьn. w̄əki d̄ь p̄esira weda lex̄stij̄ə nişana b̄əjiraq—sor̄ə ş̄əwq ş̄əmal.

— Oho, əva xatija han̄ə b̄ь nişan̄ə,—b̄ь əç̄ev-majina laḡьrdija. Kime k̄ьr̄ə ş̄əmat̄ə, zary l̄ь dora xatije b̄ər̄əv bun, wana bala xw̄ə d̄ьda p̄esira xatije, nişana we sor.

— Xati çan, həla bez̄ə, t̄ə əw nişana sor s̄əba c̄ь st̄əndij̄ə?—car t̄ər̄əf zaryja z̄ь xatije p̄ьrsin.

Dija Kolija b̄ь b̄əş̄ərə gyl̄ḡəş got:

— Bak, zaryno, d̄ə gyhdari k̄ьn, əze z̄ь w̄əra ḡьlik̄ьm.

1919-e sale ş̄yxyl̄əki wa l̄ь s̄ərə m̄ə q̄əwymi.

Wəxtəkə cətən u gʻran bu. Generala u qumandara car ali dor l̄ wətəne məji Şewreji çahyl gʻrtəbun.

Bawər bəkȳn, wəki təmamija paled mə fabrikə, zavoda dərəkətbun ənija şer, əz zi b̄ wanrra cum.

Çarəke, wəxta zərba agʻrkȳna gyla, z̄b meşə n̄şkeva l̄ mə dərəkətb̄n belukək d̄z̄m̄na. Əm kətb̄n həsare, z̄b nəfərə sor, h̄nəka t̄v̄ngə xwə h̄şt̄n u rəvin, xwə vəşer̄n. M̄n d̄ha bər xwə nəda u k̄rə qirin:

„Həvalno, nəenə raje“. M̄n t̄v̄ngə xwə z̄b m̄le xwə ani xare, dagʻrt u r̄k̄efi sər d̄z̄m̄n k̄r. M̄n bala xwə dajə, wəki həvaləd mə danə rəji m̄n. M̄n urrə k̄rə gazi u mə b̄ həvra h̄ȳcum k̄r, təmamija beluke l̄ nava d̄z̄m̄na qəlb̄bi, m̄n h̄m d̄k̄r şer, h̄m həlan d̄danə nəfərə sor.

Mə həsabe d̄z̄m̄na dit, əw raqətand̄n, l̄ wə-dərə mə d̄z̄m̄n alt̄ k̄r.

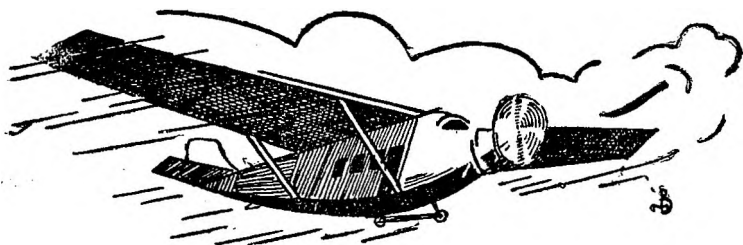
Aha, wəki bona c̄b̄ m̄n əva nişana sorə sijanə-tije stəndijə,—dija Kolija wa kyta k̄r sərhatija xwə.

23. DAJİKA M̄NƏ F̄RR̄NDƏSİ

Dajiked noli dajika m̄n,
Əz b̄ xwə zan̄m l̄ wəlate mə r̄rr̄n̄.
L̄ bəz̄ne wan cuxwed qajış,
L̄ navkela kəmbər qajış:

Dajika m̄nə—f̄rr̄ndəcijə,
Gava ky rud̄ni əw l̄ f̄rr̄ndə,
V̄l̄nd d̄ff̄rə l̄ əz̄mana, noli həwe
Əw sərwerə tət̄kejə.

Бъ wan baske xwə fьrə,
 Əw kər dьkə həwa heşin,
 Cəwa təjirək bь həwe nə nas,
 Ньлдькьşə əw əzman neziki təve.



Gava ky zь pərwaz dajine əw wəstjaji.
 Fəsal—fəsal pəja dьbə əw ь ərde,
 Əz disa ь dəşta heşin
 Dьqəşdьm dajika xwə.

Dajika poli dajika mьn,
 ь wəlate mə cьqas pьrьmь.
 Zь əzman əw dьfьrьmь—
 Dajika mьnə fьrьndəci...

24. Т Ə М О

1.

1922 sale, havine əz bь rewiti qəşdim obəkə ko-
 cəra. Mьn xwə da bьnatьra obe. Kəlbe obe əz raəşv
 kьrьm u bь həvra hatьnə mьn. Əzi dəstəvala bum,
 kəlbe wan we əz ь həwa bavitama, əgər bь mьnra
 nəgьhişta bərxvane kone təwri zərьp.

Nola bruske xwə ɫ mɯnra gihand: Təme Dəwreş; kyrkəki sɯvɯk, pexas u pɯštəvala, əwi əz aza kɯɣm, rabɯhartɯm nav kona.

We şəve, mɯn şəvbɯherja xwə kɯɣ ɫ sərə eje. Təmoji etim bu, əw nanozɯko bərxvan bu.

Əwi sɯbe əz rabɯhartɯm. wəxte vəgərandɯne wəkland:

— Bɯ xer həri, həvale komsomol, xwəzɫ mɯn zi bɯ-xwənda.

2.

Sal zəman dərbaz bubun; 1932 sal bu. Əz eva-rəke runɯştbum idara gazeta „Rja Təzə,-da. Xortəki təmɯz dəlal bɯ forma komsomola hatə hyndyr.

Zɯ cənd xəbəra şunda həvale Təmo got:—Bəle, əzi nɯha xwəndimə, komsomol u əw həmu zɯ we bu, wəki hykyməte gyhdari ɫ mɯn u je nolani mɯn kɯɣ,

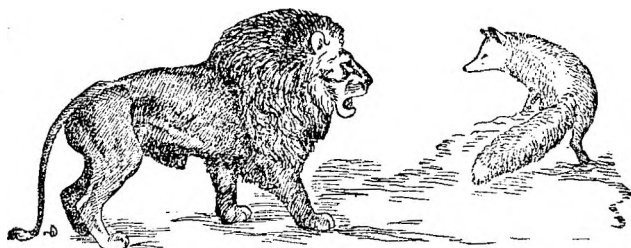
— Bəle, həvale Təmo disa çaba mɯn da, əre, əz komsomolɯm u sala isalin zi məktəba ortə kyta dɯkɯm.

Gava ky Təmo xəbərdana xwə kyta kɯɣ u cu, əz gələki şabum u həjiri mam ɫ mərifətə wi xorti, wəki fɯrqa kommunistə u hykymətə Şewre gihandijə ve roze.

25. ŞER U RUVI

Şer pir bubu, loped wi gəwşək bubun, dıran dev-
da xoşmibun—kəţbun, dıha nıkarbun neer bıgır-
tana.

Əwi mıtələ kərən. wəki fən u fela neer dəst
binə: əwi xwə dı şkəvteda vələzand—nəxwəşi lı xwə
dani. Rəwyr u təbed meşə dıhatınə dıtına wi u zı



wana jək zi şunda vənədygərrija. şer əw dıgırten u
dadıbəland.

Ruvi zi hatə dıtına şer. lı bər şemika şkəvte sə-
kını u ze pırsi, wəki cəwanə saqləmija wi?

Şer çaba wi da:

— Həle mını xırabə, axır ty cıra naji hyndyr?
pızman.

Ruvi çaba wi da:

— Əze batama hyndyr, le bəratəd dor mala tə
təştəki majin dıbezın: gələk hatınə hyndyre ve kam-
baxa tə, le ty kəs zı hyndyr dərnekətijə, nəcujə.

26. BONA KOLXOZE

Комçаһы Wəli
Вь еəve һьşjar
Səкнibu ы bedəre
Вьнија mala, wəki
Dьzmьned kolxoze,
Əw kuləke хьnzir,
Ty зьrare nəghinьn
Bedəred kolxoze təmam.

Nьşkeva ы zore
Вьrusk vəдыə—
Lь dor mala Wəli
Tir şəwəq dydə.
Tьştəki бь şəpal
Noli məra dyrez dybə
Rast ы dər mala Wəli.
Cawa агьr alavdar.

U əw зьmaned egьr
Sorə şəwəqdar
Dor ы mala Wəli,
Gьrtьbun, jəkçar.
Wəli dydit əw alav
Le əw ы bedəre
Səкнibu, cəwa
Nobədare һьşjar.

— Zu бькə Wəli,
Вьghize malхьrabo,
Mala tə şəwьti
Сь səкнiji təwakəl?

— Ту сь дьбези?
Ве һәмди хwә,
Ҷа бьфькьрә Өлоје мә,
Ахьг ту зани, әз
Nobədarьm ь ve тѳбије.

— Аһа әз һатьмә,
Тә бьгыһезьм, дәwsа тә.
Kolxoze әз Ҷаньдьмә.
Wәли рәја дьбә,
Рәја дьбә зь тѳбије хwә
Дьbyһьгә зь нав баране,
Бьгьг бьгьуска һәта мал...

Le әw агьге
Зьман сор.
Раресабу мал тәмам.
Алав u дuxан тѳв һәв,
Du тәлп гьртбу
Өw бәст тәмам.
Сәwa әwrәки
РәҶи гьран...

Рьrsa Wәли
Davenә Ҷvate,
ГьҶк хәбәрдьдьн,
Wәли рьгг рәсьн дьдьн
U тәмамija kolxoze
Рәји Ҷvaterra Ҷьгар
Дькьн, wәки Wәли
Rакьн сәр тѳхте сор.

Wi nobədare ce
Xələtəbəkən bə səl
Həqe roze
U bona wi səkən
Maləkə ɾəɾ
Bədəw səwa rəwa,
Wəli bəra şabə
Əw həvale tfaqeja.

27. MƏN NƏHƏQI GYRA TƏ NƏKƏR

Məgraze pioner zə bave xwə ɾərsi, go:—Bawo, səma zəvja mə awqa rənd şin nəbuja.

Bave gote:—E, lawo, ida qə xəbər nədə.

Kur gote:—Axır səra xəbər nədəm, həq—səbəb?

— Kurəke mən ty zi zani qərfa lə bave xwə bəki, qənc zi dəki, gynəkar əzəm. Səra ty nəzani səma zəvja mə ɾək heşin nəbuja, səma ty zəvja rəx we nəbini, wəki həwasa mərja pəra te, le ja mən, ja mən, gərje mərja pəra te.

— Səra axır we ysabə, nə tə dəgot əz hər təşti zəpəm, kara kəsi nəghizə kara mən.

— Bəle, lawo, əz ysa zi dəfəkərim. Ysa hin bum u ysa zi şex əz dabumə fəmkəryne. Əz həla həz maşine ve dəwrane tynəbum, mən nədxwəst gyra agronom bəkəra, mən wəxtəda zəvija xwə ɾəjn nəkər u ja səri bə tfaq nəxəbətəm, xən zə we toxəm bə səre navit. Əz sər zəvija han bə çot xəbətəm, le sər ja rəx we bə traktor, mən həb sər ve bə səre navit, le sər ja hana toxəm bə səre rəşəndən, mən toxyme

xwə wəxteda təməz nəkər bu, le toxyme ja hana dy—
 se çara hatə təməz kəryne, mən əva zəviya hana wəx—
 teda rəjn nəkər, le ja rəx, hatə rəjnkəryne u əw gə
 mən nəkar bu bəkəra zi, səmki əzi wəhid bum, tənə,
 həta dəcumə şuxyləki, şuxyle majin dərma, le sər ja
 dərne bə tfaq dəxəbətın, bə kollektiv, kolxoz. Mən nə—
 həqi wəxteda gyra tə nəkər, gərə əz zuda bəbuma
 kolxozvan, lə axər, səbabja şex, əz para kətəm, mən
 həla fəm nədəkər, ku əw dərzməne mənən, le ty bə wi
 bəzna xwəji pəukva təmidare mənı. Lawo, həmin ty
 xwəndərne zani, ıdi we jəkeva əz zə şex u „pəsar“
 aza bum, bave xwəra ərzəke bənəvisə, bezə, wəki əz
 dəxwəzəm, bə tfaq bəxəbətəm, bezə, nəha dərha rənd əz
 dost u dərzməne xwə nasdəkəm u dəste mən bə wəranə.

Səbətəre, ərza Bəkoje Shid lə sər təxte sədəre kol—
 xoze bu.

28. НАТНА ЗЫВСТАНЕ

Натна зывстане тəјир u ту zu pe дьһьсьн.
 Gava ky pajiz te, zə wan tərəwyla cənd qəsym rəf
 дьгьгьн u дьсьн wəlate bərxistana. Le hənə ɛlvik u
 təјiradə, je ky zəbstana nasən wəlated bərrija u də—
 minən lə çəm mə. Xylasbuna pajize pər n basked
 wana dərha səx u dərəz dьььн.

Səre pajize dar bəlged xwə dəwəşinən.

Ty qəji dьbezi xwə təzi dьkьn bona razane, hə—
 tani ky təva bəhare çar dьn wana zə xəwe һьşjarkə.

Qalьked dara noli orxana qəwin bə darava qəmə—
 tinə u nahelən əw zə səgьma zəbstane bьçəmədьn.

Rajize eəgme rəwure bəjani b̄ p̄ree d̄ha s̄x u qal̄n d̄b̄.

Əw z̄ xwəra qolitked gəḡm sed̄k̄n. D̄ wan qolitkada epeçə z̄mh̄ere z̄v̄stane d̄d̄n s̄rh̄vdy: b̄sa xəbəre darkol̄k, deld̄rez u jed majin. Darkol̄k gəl̄k guza, f̄ndəqa, karija u h̄yl̄ked bəjani b̄rəv d̄k̄. Əw t̄mamija z̄v̄stane d̄ qolitka xwə gəḡm-da run̄šti, d̄k̄əḡp̄inə z̄mh̄ere xwə u l̄ h̄ivija hat̄na b̄harejə, f̄qət t̄mamija rəwured bəjani bona z̄v̄stane z̄mh̄ere b̄rəv nak̄n.

Hənə rəwyr – b̄sa xəbəre, gyr, ruvi, je ky t̄mamija z̄v̄stane b̄ z̄ke b̄rci vijali wiali d̄ḡəḡn, wəke t̄štəki xwar̄ne b̄bin̄n, z̄ b̄rcibune n̄m̄ḡn.

29. Z̄v̄stan

Z̄v̄stanə. Dəšt u b̄st, gynd u bazar s̄pi bunə. Sarə. Təjr̄tu u həjwan m̄ne bunə, naɣwen̄n, Ərd qəḡmijə, av ç̄m̄dijə.

Əlifa oktjabr̄k d̄got:—D̄bini m̄r̄v z̄ syr u s̄rmaje sawa xwə xwəji d̄k̄n, dərva baḡərə, sarə, le məktəba mə h̄əməmə, ḡərmə.

— Sədre Şewra şaḡrda z̄ dordara roze, z̄ həvala Cile p̄rs d̄k̄r:—Cile, cənd şaḡrt nəhat̄nə?

Cile kybar—kybar gote:—C̄ nəhati? Isal z̄ şaḡrta qət jək zi dərəngi nəkətijə, ida nəhati ky ma, ḡ zi wəxteda ten dərsə xwə.

S̄fuke p̄euk d̄got:—Isal əm qə z̄ dərsə dərəngi nəkət̄nə: əw z̄ we bu, ky alikida məktəb ḡərmə, jək zi de bave mə, wəxteda arikari danə mə.

Səjrane dəgot, — Əm wa dərbaz dəkən, le gəlo zare pale wəlate kapitalista cawa dəbhərən?

Broje pioner goce:—E, həvala dəlal, əwe cawa dərbaz bəkən, əw bərçi dəminən, təzi, ida məktəb, hinbun ky dəminə. Komsomoləki got:—Gəli həvala, əm tənə dərhəqa xwəda gərək nəfəkən. Gərək əm ali zared pale wəlate kapitalista bəkən, təvgredana xwə bə wanra jək bəkən, wanra bə dəsti təşkiləta MOPR-e nama, kətəba u pəra bəşinən. Jəke zi, zə bo təjrtuje cole əm gərəkə təxtə nan hazır bəkən, wəki əw zə bərçibuna qır nəbən. Əwana kərək məzən dədən mərva.

Şagərta bə həvra gotən:—Bəra gotəna tə bə, bəra gotna tə bə...

Həma we dəme zi zəngyle dərse xəstən. Şagərd cunə dərse u qırar kəkən, ky xəbərdana iroin. səbe bəkən şəxyl.

30. B O B

I.

Gələk dəqəwumə, male ky agər pedəkəvən, zary teda dəminən.

Xəlas kəkəna wan cətnə, cəmki əw zə tərta dəgəvən, xwə vədşerən, xwə vədşerən u aliki zi dukel nahelə, ty wana bəbini.

Bona azakəna zarya, səed hinkəri hənə. Wan sa xwəji dəkən kamanted şəwətvesa u gava ky agər bə mala dəkəvə, əw wan sa dəşinən, wəki zarua azakən.



Kəlbək həbu, je ky бь ve kare danzdə zaru зь
egьr aza кьгьн.

Nave wi səji Bob bu.

2.

Çarəke malək dьşəwyti, gava ky şəwatves hatьn, зьнəke kəlo гьри banzda peşija wan u got, wəki „Qiza we dy sali malda majə“. Şəwatvesa Bob şandьnə hyn-
dyr. Bob гькеfi hyndyr кьr u dь nava du-dukeleda
ynda bu. Penç dəqəji dьn şunda əwi бь кьrase кəе-
ke гьrtibu u banzda dərva. De qiza xwə һəmez кьr
u зь şabuna гьrija. Qizьk saxə—sьlamət bu. Şəwat-
vesa səri u rьştə Bob tьmar dькьгьн, бь һьzkьгьн ь
wi dьньherrin, gəlo ська бьгьндар нəbjə?.

Le Bob dьxwəst disa fьrqaσι hyndyr bьkə. Zь
şəwatvesa tьre disa məri jan zary dьhyndyrda manə.
Əwana disa Bob bərdan. Se xwə gihjand hyndyr u
zutьrke zь hyndyr dərkət—xyləsə tьştək bь dьrana
gьrtьbu, dь nav agьr u duxanerra dərkət hat.

Gava ky məri nezik bune, сьka сь anijə,? Zь kəna
xwəva сun.

Əw сь ky se çara paşьn ani, əw bukəkə zara bu—
ja we kəeke.

31. ТЬFAL U BƏRF

— Kylija qərqaş.

Мьнмьnika dəlal,

Ке ty ani

Wəlate mə?

— Əz dьlorəkьm,

Zь hesьra

Zь səгьme çəmьdi

Pəjabum zer.

Əw əwre

Hani gəwr

Ky həjə

Əw dajika mьn bь xwəjə.

32. ŞƏV NAV MEŞƏDA

Əze nьha qьsəbьkьm dəraq we jəkeda, сьka сь
səre mьn qəwmі.

Rastə, si sal zь we roze dərbazbunə, le disa gava
ky əw xəm-xial tenə bira mьn, əz bь təhərəki dьbьm.

Də gyhdari bьkьn. əz gьli dьkьm.

Əm car ərəbəəzo bun, mə əşja bьrbu bazer u əm bər bь mal vədьgərjan. Kanuna raşьn bu. Tarie meşə peşbəri mə gьrt, əm şəvodəro dьman.

Mə ga bərdan: alyfkьrьn.

Dyda zь mə qьrş-qal bərəv dьkьr, je dьne zi bərf zь ərəba təmbz dьkьrьn.

Mə dy çija agьr dada—mə ga anin neziki kyeka.

Mə nan dərхьst. bь gotьna wə tər xar. Zь kanija nezik av ani (kanie nava meşəda zьvьstana naçəmb-dьn-naqərmьn), dar tьzi sər egьr kьr u bь kefa xwə dəst bь laqьrdi—hənəka kьr. Zь we şunda xəwe zor lь mə kьr, hər jək zь mə ləzəkilьbьse xwəda təmbzi.

We dəme, idi nьzam cьqa wəxt byhyrti bu, hьndьk jan zəf, həw nьheri xale Goge kьrə qirin:—

— Malxrabno, gьr hatьn, rabьn.

— Wəj, cь hal bu... zь durva zurə—zura gyra bu, jəki ky dəst pe dьkьr, je dьne dьdanə pəj, eəve wana minani stəjra dьbьrьqin.

Gasьlkin, alyfe xwə nəxwərn. Wana kələka xwə da-bunə həv, sərə xwə hərzer kьr bun, tə qəj dьgot hivja şer səkьninə, fьşkina wana bu.

Əz tьrsjam. Mьn banzda sər xwə, arьnçi avitə wiali u nola jəki xalyfi, çije xwəda təvьzim.

Goge xale got:—Xwə ynda məkьn, agьr, agьr gьrr bьkьn.

Sьrja əwlьn əwi bь xwə dar bərəvkьrьn sər həvdy. Zь dara şəmalə egьr rabu: eьl u eia gьrt. Gyra zi həma we dəme carnьkale mə zəft kьrьbun. Zь we şəmale dəve wani vəkьri, zьmane dalьqi məva xьja dьkьrьn.

Cəqə—cəqa drane wan bu...

Məçee tərsonək dəgot:—Wəj Goge çan, əmə ynda-
buji bun.

Goge zi dəgot:—Qə mətərsən, ty tətst zi tynə,
wana bena goşt hılanjə... xwəzi təvng həbuja ha...

Əz nəkarəm bezəm—əve jəke səqa kəşand. Bər-
banga səbe bu. Gyr bərə-bərə bər bə mə dəlvjan...
Tamam pəranə bu: əz sii bezəm, ty cəli.

Gyr gava ky dəha nezik bun u hındək ma bu,
əm dəst—dəst bəpərtandəna, xale Goge həkym kər
ky dare şəwti kəwki wana bəkən.

Gava ky got: „Dəzu,, mə gəşka bə həvra həkym-
me wi qədand. Gyr sərhəvra cun u hənəki şunda cun.
Həma we dəme Xale Goge darəki məzən zi həlda u
rəkəfi sər je əwən kər.

Gyr kərə əwkin u şunda rəvi, je dəne zi danə
pəj. Ty nəbezi. Xale Goge təqmin kər bu, ky əwə
peşikare pəranije...

Ləzəki şunda zəkə—zuka gyra hatə bərine.

Xale Goge got:—İda vənəgərən, hesa bəbən. Paşə
zedəkər,—həla mezə bəkən həjwen sawa dəst bə aləf
kərgə.

Əm hesa dəbun... gyr nəzəvərin.

Məçit got:—Goge, tə səhət xwəş, əm zəf razinə...

Le Goge, Goge, nav arnəçida qənçəlibu həv u
xəwra cubu.

33. GAZIJA BƏJRAQA

Roza jəke gylane təmamiya xəbatçije dəniyə
dərdəkəvən soqafa.

Bə bəjraqe sor dəbyuğən palə, kolxozvan u
təmamiya xəbatkared wəlate mə.

Bəjraqed çmñhyrijate mə də təfaqa Şewre sor,
d̄bezȳnə t̄əmamiya paled d̄niyae:

— Me altk̄yrjə. Əm̄ə q̄əwin̄yn B̄y m̄əra b̄b̄yn—jək.
Əm̄ə k̄om̄əke b̄d̄yn w̄ə.

— Əm̄yr b̄k̄ə j̄əke gylane.

H̄əma ḡəndi ve roze, paled w̄əlate kapitalista şy-
xyl b̄ərd̄d̄yn u d̄ərd̄k̄əv̄nə demonstrasijaje.

L̄y wed̄əre şewr t̄ynənə. Bəjraqed pale w̄əlate
d̄ərek̄əjə sor z̄y kapitalistara d̄bezȳn:

— S̄ynfa pala d̄ərk̄ətijə şer m̄qab̄ly w̄ə, w̄ə zȳl̄m-
dara. Əm̄ gyhdarja gazija paled t̄əfaqa Şewre d̄k̄yn.
Əw̄ə k̄om̄əke b̄d̄yn mə pala. Əm̄ z̄ərb̄əd̄əst̄yn. əm̄ə alt
b̄k̄yn.

Əm̄yr b̄k̄ə j̄əke gylane l̄y rubare t̄əmamiya dy-
nijaje.

34. TELEFON

Malda k̄əs t̄ynəbu. Levik t̄əne mabu. N̄şkeva bu
z̄ynḡə—z̄ynga telefone.

Levik şabuji b̄ər b̄y telefone banzda, rabu s̄ər ru-
n̄şt̄əke u trupk̄ə da b̄ər gyhe xw̄ə.

D̄y hyndyr trupkeda d̄əng t̄əsələ bu.

Levik gyhe xw̄ə da s̄ər.

Ŧy k̄əsi x̄əb̄ərn̄əda, t̄əne „d̄yrr̄ə d̄yrr̄ə“ trup-
ke bu.

Levik b̄əşərxw̄əşbu u noli bave x̄əb̄ərda, p̄ərsi:

— Sentralni?... Sentralni?

D̄y hyndyr trupkeda d̄əng t̄əsələbu?

— B̄əle.



Levik disa bəşərxwəşbu u dıyşyymışbu, wəki sь bezə? nьşkeva həzmara telefona mala xatije kətə bire.

— Əz təwaqə dьkьm bьdə həzməra 16-a.

— Həzrə, — zь hyndyr trupke çab dan.

Disa dəst bь zьngə—zьnge bu...

— Mala Simonjanə? ki xəbər dьdə?

— Zь mala Simonjan jəki pьrsi.

Levik dənge xatije dəst xwəda nas kьr.



— Əzьm, xati, Levik, Levik.

— Sь həjə Levik çan, qə kef tə sьnə?

— Əzi bь kefьm xati çan, le qə ty səwani?

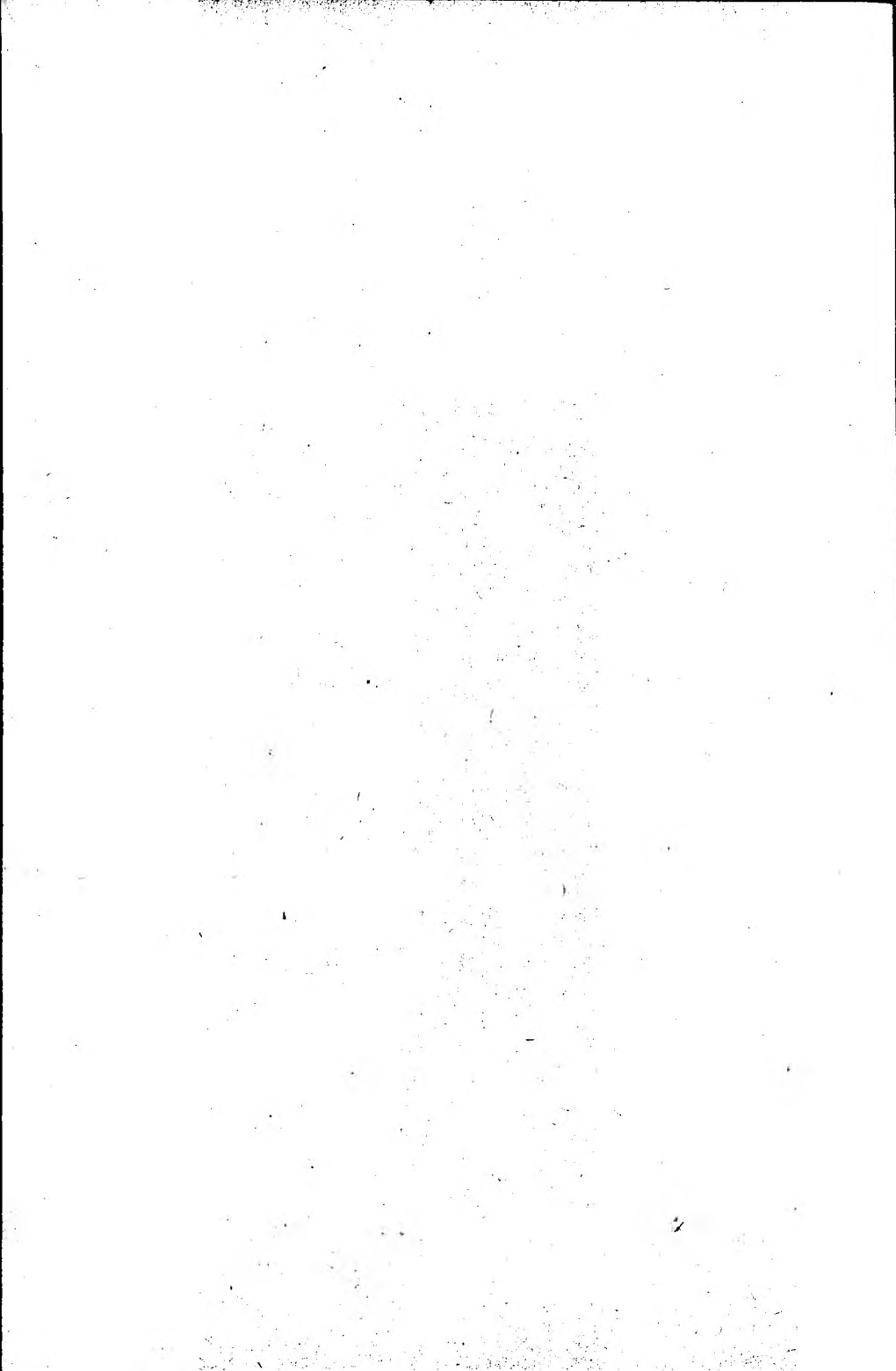
— Vakьm, xati kənija.

Levik mьtalə kьr, wəki dьha sь bezə u birani, wəki səwa çar—çara gava ky dija wi bь telefone xəbər dьdə, got:

— Xati, iro kəgəmkьn çəm mə fьravine bьkьn. Be futija zani, bьra Anik zi be, Ninel zi u bave Ninele zi be... Bьnher, hun dərəngi nəkəvьn ha, əme lь hivija wə bьn...

V. I. LENIN





Xəbərdana xwə kyta kыr, trupka xwə dani u cыnd kыr zы runьstəke pəja bu gələki şabuji.

Əw gələki şabu bona we jəke, wəki pek ani beji koməka de u bave telefonə xəbərda.

„Tə dit. dija mьn dьgot ty təne nьkari xəbərди, tə dit mьn cəwa“...

Wəxte fьravine xatija Maro. Qized we; Anik, Ninel u bave Ninele hatьn.

— Cəwa bu, wəki wə biranin.

— Dija Levike zы mevane xwə pьrsi:

— Tə əm təglifi fьravine kьryn, əm zi hatьn dьha cь?—çaba we da xatija Maro.

— Kə hun təglif kьrynə? Əçevmajı, ь cəve wan nьherri dija Levik, u wana zi ь cəve we.

Mьn təglif nəkьrijə... ke got?...

— Mьn təglif kьrijə, mьn daje, mьn bь telefonə təgilf kыr,—Levik got.

35 BЬ VLADIMIR ILJICRA TƏVAJI Ь SANATORIJE

Çarəke bave mьn cu sanatorije bona ditьna Vladimir Iljic. Bave mə əz u bьre mьn zi bь xwəra bьryn. Gava ky əm gьhiştьnə çı, mьn u bьre xwə mə zы xwəra dь nava baqçə gylada list, le bave mə bь Vladimir Iljicra xəbər dьda.

Paşə təvi ləjistka mə bu Vladimir Iljic zi. Mə ь həv dьxьst u əm dьrəvin. Caxə ky əm ь pəji həv dьrəvijan, mьn da du Vladimir Iljic u hьşk bь mьle wi gьrt. Əwi mьle xwə zы dəst mьn dərхьst. hьvki dур cu u bь mьn kənijə, wa gotьne:

— Tə nəgьrt, tə nəgьrt.

Mьn ze pьrsi:

— Ахыр сәуә. нә мән ту гьрти?

Әwi çaba мән да:

— Тә нә ку әз гьртъbum, тә мьле ралтоне мән гьртъбу—got u зь çije хwә рәvi.

Wi çaxi мьле Vladimir Пjici бьrindar бу, әwi мь-
ләki хwә дь мьле ралтора нәдькьr.

Бь vi тәһри мән дьһа ньkarбу Vladimir Пjic бь-
гьрта.

36. ДЬ Н Ә V S E D A

Vladimir Пjic ь Pederburge гьртibun, (ve gave Leningrad).

Пjic bona ку зь һәvәle хwәra name дьziva бь-
visә u бьsinә, тьsted гәләк аqьл дьфькьri. Әwi дь һәvseda
кьтеb дьстәндьн bona хwәндьне.

Gava ку Пjic disa әw кьтеb çunda vәre дькьrьн,
әwi ь сәr ньeed кьтеba jәk һәrf, dy һәrf, se һәrf
дьнvisi бь ньqьтка. Нәvәled wi әw һәrf һьldanin сәr
каqәze u wana бь wi тәһри дьхwәнд named Lenin.

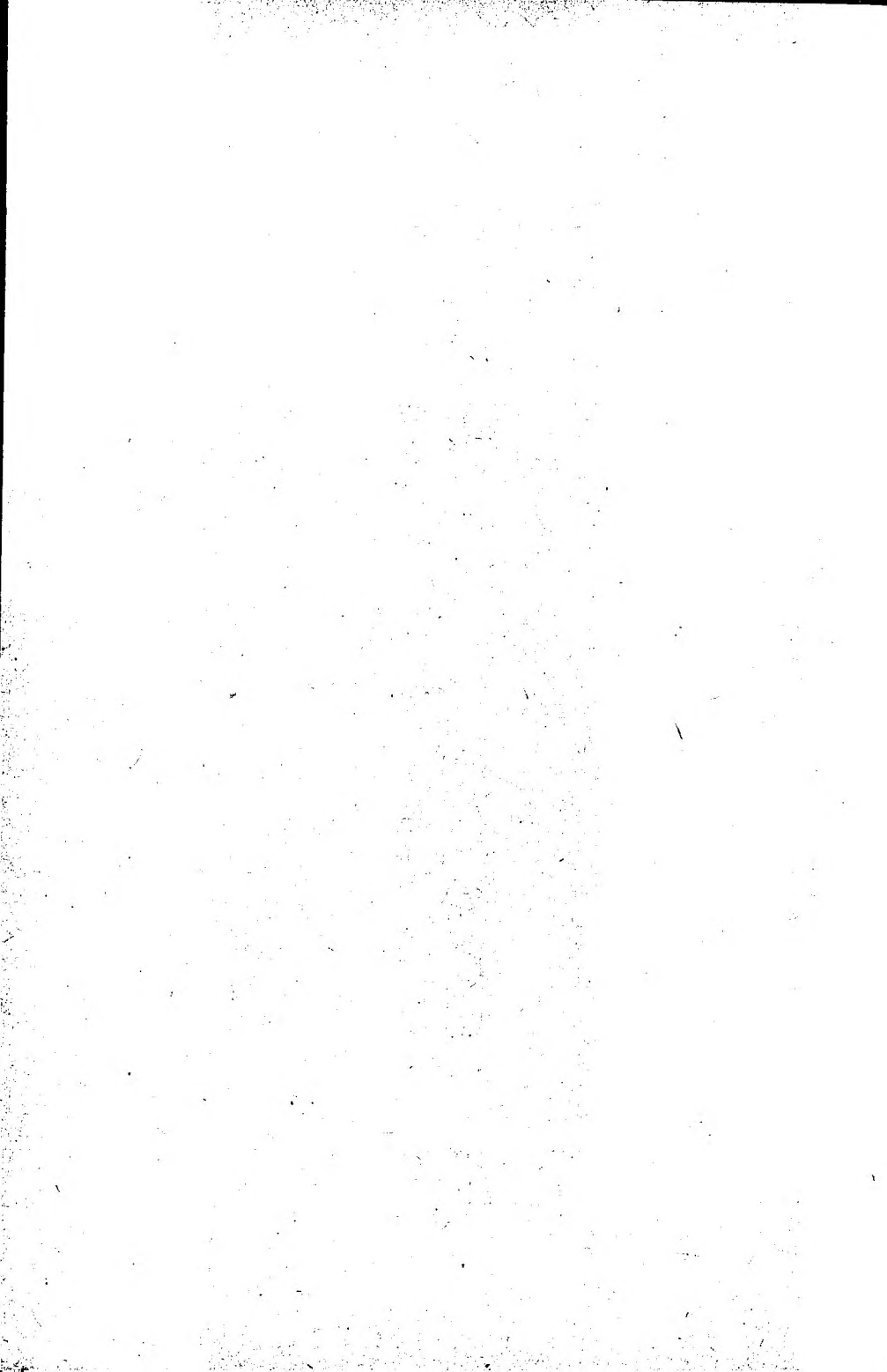
Mәçalәkә namә ньvisarija дьzivajә majin dija мә
niçani мә да:—әw demәk бь çir namә ньvisәндьнә

Name бь çir ньvisare reea wan хwane нәдькьr,
тәne çaxe ку әw каqәz дьданә бәr ләmpе jan mume,
wi çaxi hesa дьһatә хwәндьне.

Пjic һәr ro дь һәvseda çir дьстәнд; зь nane һә-
viri әwi „dәrdanked hybyre“ се дькьr u сәнд дьлор
çir дьнqьtәндә һyндыre wan, ь сәr spikaja кьтеba,
дь орта çьqizada name хwә дьнvisi. Бь namә—ньvi-
sara дьzikava Lenin әlam дькьr, wәki сәr ve jan we
кьтеbe nama бь çir ньvisi һәjә. Мә әw каqәz u дәf-



I. V. STALIN



tər d̄danə bər şəmdana ləmpe u muma u mə zəlal
d̄xwənd named Pjic.

Əwi dərđanked hybyre gələki b̄euk sed̄k̄k̄r,
wəki xwəne nəkə, nəe d̄it̄ne, le gava ky b̄k̄əta d̄ə-
rəçəkə təng, kar̄bija wana daqurtinə. Ax̄r nə d̄q̄yl-
ka derira nobədar bala xwə d̄da wi.

„Tynə cət̄nikə ysa, ja ky ty alt̄ nəki b̄ məçale
f̄k̄k̄k̄r̄ne,—wa d̄got Pjic. B̄ məçale vi t̄h̄ri əwi
pek ani d̄ kələda b̄nvisə k̄tebked b̄euk, gazina-
mə u əwi həma wi saxi n̄visi qanuna f̄rqa palət̄t̄je.

Awa, b̄ hələki cət̄n bu, wəki Lenin haz̄r d̄k̄r
şuxyle azaja pala u gyndija. Əwi u həvale Stalin pe-
şikari l̄ pala u gyndija k̄r̄n d̄ inglaba oktjabrejə
sosijalistije məz̄nda.

B̄ sərwerija wi d̄ wəlate məda pala alt̄k̄r.

Lenin u Stalin peşikare xəbateije t̄mamija dy-
nijaenə.

37. STALIN

L̄ Gyrc̄stane keləka əme Kyre bazarək həjə,
nave wi bazari Gorijə. 1879—sale d̄ wi bazarida z̄ d̄ja
xwə bujə həvale Stalin. Bave wi: Vissarion Çuoq̄şvili
soldyruki qəwi bu. Aha kyre wi Çuoq̄şvile soldyrujə
sərkare f̄rqa kommunistajə məz̄n, sərkare t̄mamija
palə u xəbateije rubare d̄nijaē. Əw həla d̄ zarotija
xwəda gələki b̄ sərəfət u xəbat̄h̄z̄k̄ri bu. Əwi həla
euktijeda z̄ d̄əwləmənta u t̄ərəfdare pat̄şə h̄z̄ nək̄-
rijə.

D̄ 18 salija xwəda əwi xwə b̄ t̄mamı rəwaji
şuxyle azabuna pala k̄r. We caxe pat̄şə u burzuava

təngasikə zor dədanə pala u gyndije xəbaci, əw dəzərandən. Wi saxi həvale Stalin palə bərəvi sər həv dəkəryn, kom təşkil dəkəryn u əw hin dəkəryn wəki səwa wəlgərinən ratəşe u diwana wi zyləmdar, wəki azabən zə burzuvazijaje.

Zandarmed padşe təme lə həvale Stalin dərən u dəxwəstən wi bəgəryn, bəkən kəle. Le gələ nave həvale Stalin həbun u əw də bən nave başqə—başqəda dəxəbti.

Wəxtəke əw nav dəkəryn „həvale Davit“, wəxtəkə dən „həvale Koba“, nave wi təme dəhatə gyhas-təne, səma ku zandarəme padşe gələki lə rəji wi dəgərijan u gava ku sər həsə—həsə nave wi dəkətən, əwi xwə dəkər bən navəki dən, ve çare zi tə dənheri gazi dəkəryne „Cizikov“, gava ku reea Cizikov dədi-tən, əw mənə dəbu, çiki dən də bən navəki dənə. Naved wiji təwri raşən Stalinə u bə wi nave raşən əw lə rubare təmamija dymijae hatə naskəryne

Le disa həvale Stalin gələk çara hatijə gərtəne u sərgunkəryne bər bə Sibire u wəlated dənə sar, hər-təme əw zə kəla u sərgune dərəvi, disa dəst bə xə-bata xwə inglabije dəkər.

Ve gawe peşikare həkəri u dəlalije mə təmamanə.

38. INTERNASIONAL

Rabən əmr ke bə nəfərjə,
Ki qulə, bəndəst u təzi;
Dəha dəle mə dəşəwtə,
Dəha dəcən əm bər bə şer.

Əve dənja kəvn əme hylşinyn,
Həta bəni u paşə
Əme dənja xwə təzə cekyn,
Çje le tynə nəqul, nə eçyz.

Əvajə şəre məji məzən,
Şəre kytabune,
Internasional
We dnye xylas kə.

39. SƏLAM ZB FERBZARA

Şagyrta dnya bəhistəbun dərəqa fərina Ckalov,
Bajdukov u Beljakov.

Gəşkə əşq bun; gəşkə bə rukən bun u hərjəki
dərəqa fərina ferbezəd həkyməta məda xəbər dədan,
dərəq Ckalov, Bajdukov u Beljakov, ky sawa çara
reşyn wana bə alije şumalera də orta həkyməta Şew-
re u Amerikaje re vəkər. Gəška dnye xwəda səlami
wan ferbza dəkər.

Səjrana pioner dəgot:

— Xwəzyla mən əve, wan be, nnya bəri fərine,
wana həvale Stalin ditjə, gəlo həbə əz zi həvale Sta-
lin bəbinyn.

Əlo got:— Xəzal çan, xen zə ditəne, həvale Stalin
nnya Ckalov, Bajdukov, Beljakov həmez zi kərjə, nnya
əved wan ramusajə zi. Ax gəlo həbə, əz zi bəbəm
ferbəkə noli Ckalov, həgəm çəm həvale Stalin u be-
zəme:

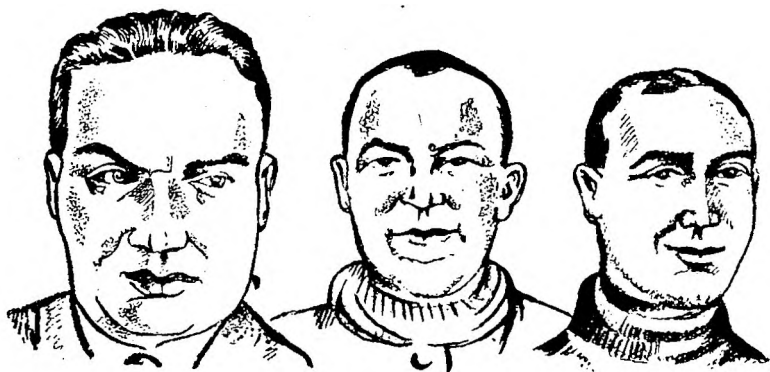
— Bave məji məzən, mən gotəna tə qədand, əz
həzəgəm hər xəbərəkə tə həma dəst—dəst bəqədinyn,

əz nəvje təmə. U əze noli əskərəki sor də çije xwə-
da hazyr bəşəkənjamə, le həvəle Stalin əz zənyəm.
we gazi mən kəra u əvəd mən ramusa. Ax xwəzyl,
həzar xwəzyl rozəkə ysa bəhata.

— Xwəzyl, şagyrtdə dore gəşka wəkylənd.

Həmə we dəmə dərsdar hatə hyndyr. Əwe gylje-
wana bəhistbu, əvəd Əlo ramusa u got:

— Gəli zəno, hun he dərsxana dydadənyən, mə-
fəkyən, hune məzyl bəbyən u həvəle Stalin bəbyən.



Həvəle Stalin gələki zara həz dəkə, nəha lazəmə
hun gylje wi bəqədinən, ky hun zi də wəxte xwədə
bəbyən ferəz: hin byn, hin byn, bə əgiti hin byn.

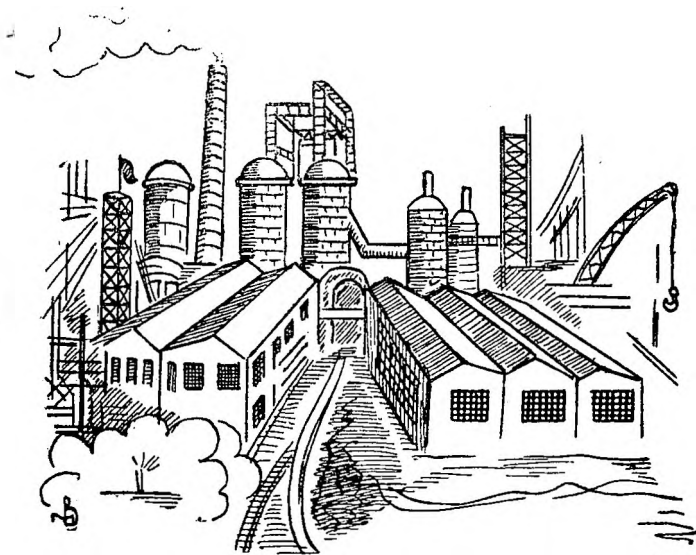
— Əre, əmə hin byn, sawə ky həvəle Skalov,
Bajdukov, Beljakov gylje həvəle Stalin qədəndən,
əm zi we bəqədinən:

— Səlam zə ferəzed mərə, gəşka bə həvra got.

— Səlam zə ferəze hykymətə Şewrərə, dərsdare
got u bə əşq dərsa təzə dəst pəkəryn.

40. ZAVODEDA

Dolab bь hєv sun u hatьn,
Pera xєlєq, gєlєk remen,
Vu rьngina cakuce mєzьn,
U kьrє dєngi—nєwєstjamє, he nєwєstijamє.



Cakuced dьne zi bь jєk dєngi,
Bь hєzara dєng danє əwi,
Kьrьnє zьngє—zьng u hewєrzє,
Kьrьnє quštє—qušt, tє dьgot tєjrьn ky ysa
dьkьn:

— Nє wєstijanє, nє wєstijanє.

41. ELEKTRIK

Дь gynde mæda elektrik dærbaz кьгьн.

Мə zi dy læmp stəndьн u дь malda darda кьгьн:
jək дь ɔtaxa əwьнда, ja дьн zi ь sər təxtə.

Kalke mə bala xwə da læmped mə u got:

— Jəkə, læmped wə naşuxyьн.

Мьн zi bawəг nədkьг. Тьштəки əçebmajinebu:
nə nьvt lazьmbu, nə zi spickə, le gava ky cekьгьн u
ronaji bərdan, læmpa ronaji da, əm gьşk əçebmaji man.

— Əva сь тьштə? çanьм, əjni əçeb.

Дь hyndyre wan læmpada teled зьгав noli mu
дьşuxylin. Læmp hьnəki gərm bubun.

Bave мьн got:

— Gəli zarno, hun дьbinьн, wəki mərvəd zanə
ghışьnə тьштəки сəwa. Ronaji pьг, is tьnə, təni tьnə.
Вь elektrik məгьv karə sobe zi gəгьmbьkə be dar u
şəwat, сь xwəгьne zi bezi, karə bьkəlinə. Elektrik
karə dəwsa həspa zi bьгьгə, məгьv karə kəwşən ь
koьna elektrike rakə.

Gьşk зь mal dərkəтьн. Əz gələki be səbьг bum, ь
we hivije, мьн дьgot, gəlo əw teled hyndyre læmp-
kada we бьşəwyтьн, jane na?

Вь læmpьkeva dabun qəmtandьne kymmьşkəкə
gəşьk, le ь seri зьmanokəкə eueьk.

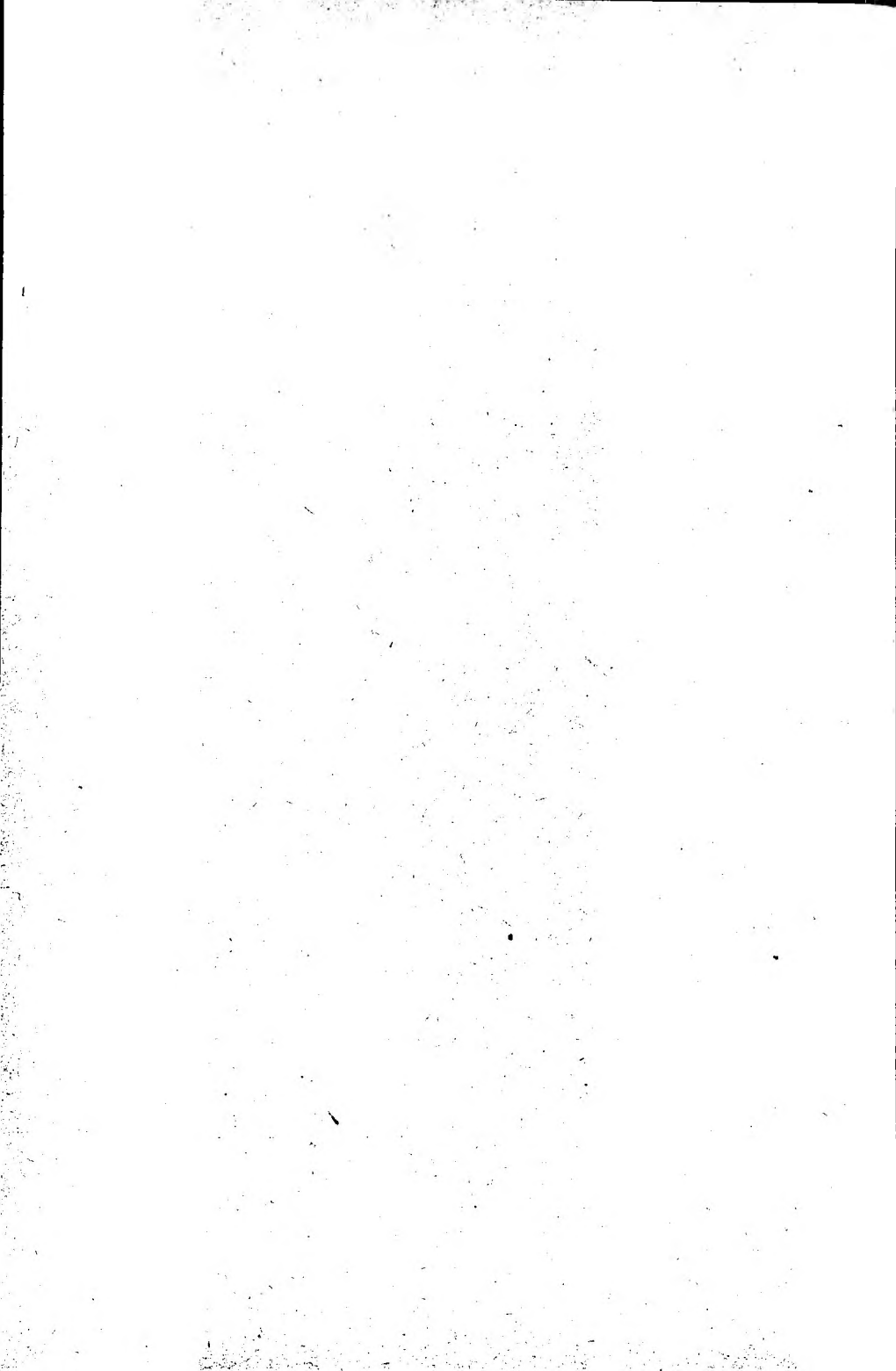
Мьн əw зьmanok зьvьgrand aliје сəpe, ronaji da,
мьн çarəкə дьн zi зьvьgrand aliје raste—le ve çare
vesija, bu tari.

— Aji зь təra şuxyl. Мьн hьlani læmpьk зьvьgrand—
зьvьgrand зь кумьке dərxьst.

Ronaji vesija. Мьн бьniva dəste xwə ь qyьka
кумьке gərand. wəki çarəкə дьн læmpьke peva бьдьм



HƏVALE VOROŞILOV



qəwinkərǵne u p̄şkeva gava ky b̄ p̄eija m̄n x̄st,
əz t̄rsijam, m̄n k̄rə qirrin.

— Wá, l̄ m̄n x̄st.

Disa m̄n p̄eija xwə l̄ wedəre gərand, disa b̄
m̄n x̄st u əz disa ḡrjam.

Bave m̄n hatə hyndyr u p̄rsi:

— Ty s̄ra d̄ki qarın?

— N̄zam ke l̄ p̄eija m̄n x̄st?

Bave m̄n got:

— Tə ləmp̄rk dər̄x̄stijə, le tə elektrik danədajə.
D̄ nava vi telida qəwata elektrike həjə. Aji həma we
l̄ p̄eija tə x̄stijə. Beji m̄n, ty gərək dər̄nəxi, qə-
zijaə b̄qəw̄m̄ə. Gərək m̄r̄v zan̄bə wəki cəwa ve
ləmp̄era b̄ re hərə, qəwata elektrike karə həla həspa
zi b̄kyzə.

42. NAMƏ VOROŞILOVRA

M̄n z̄ həvale Voroşilovra

Nome p̄visi:

— Həvale Voroşilov,

M̄n, awa p̄visi,

B̄re m̄ne isal

Hərə əskərije,

Əz zan̄m, əw

Zuda hivja we bu.

Həvale Voroşilov,

Wəxte ky b̄re m̄ni məz̄n,

Əskərijada b̄bini

Tye şa b̄bi

Əw d̄ xəbateda
Hədadə, hosta,
D̄ Ordia Sorda,
We şark̄rəki zor bə.

Həvale Voros̄ilov,
Ty bawər bə.
Əwe b̄m̄ȳrə, le nahelə,
Ky bavez̄nə sər mə.

M̄n b̄histijə faşist.
D̄xwəzə şark̄,
B̄kəvə wəlate Şewre,
Talankə u x̄rabkə.

Həvale Voros̄ilov,
Wəki şər ky b̄b̄ə.
Əwi k̄v̄ş b̄kə
L̄ sər t̄b̄ije reş̄n.

Əwi meş̄ndarə.
Wəxte ky h̄ykumki.
B̄ş̄ini reş̄ja d̄z̄m̄n,
Tye b̄ xwə b̄b̄ini.

Le wəxte b̄re m̄ni məz̄n
B̄m̄ȳrə,
Dərəq we jəke əsə
Name b̄n̄visə.

Həvale Voros̄ilov,
Əze zu məz̄n b̄m̄,
Dəwsa b̄re xwə
Əze l̄ t̄b̄ijeda b̄sək̄n̄m̄.

43. NAMA NƏFƏRE SOR SƏVƏKE USO

Əzized мѐн, de u bave şirѐн.

Həma heza мѐн stənd nama wə, axır hun səba sə bentəng dьbьн, gəlo zь wə tьre əz təngasije dьkьşinьm? Na xer, hun we jəke zь fьkьra xwə dərxьн, əz ty wəxta əwqas tьşt hin nəbubum, sə ky iro lь vьra.

Jəke zi əz borçdarьm tьvənge bьgьrьmə dəste xwə u xwəji kьm wətəne məji sosijalistije. Iro əz gə-ləki kybarьm, wəki tьvəngə dь dəste mьndanə u əz nave nəfərtija sorə əgit lь sər xwə hьltinьm, təvi əgite wəlat xwəji kьrьne dьəlyьmьm.

Hun bь dьl u rəza dьxwəzьн zanьbьн səka əz səwa dьzim.

Aha əz zь wərra dьnbьvisьm:

Sьbe sьhəta şəşa zəngьl le dьxьн; əm dəst xwə-da radьbьн sər xwə, wərdьgьrьн, sərəəve xwə dьşon u çurrə—çurrə təlime hьltinьн bona saxləmija çane xwə, wəki... əm saq u sьlamət bьн.

Çije zijina mə gələki təməz u isphije, əm roze dьxəbьtьн həjış sьhəta, əm hini xəbьtьndьna tьvənge u plimote dьbьн, əylme səfərije mə gələk tьşt hin dьkə, wəki səwa ky gava bьqəwumə, əme wəlate xwə rьnd xwəjikьн zь dьzьmьн u diversanta. Xənçi we əw hinbuna ky əz hinbubum lь mal, hьndьkə, hun zanьн lь vьra səqas tьşte baş əm hin dьbьн.

Zati wəxte valabune zi əz dьsьmə qylce Lenin lь wedəre dьxunьm—kьşьk zi hənə, nərdi zi u gələk listьked majinə təməz, wəki əm əçьz nəbьн. Lь vedəre əm tьme tətьrona dьdьн.

Qymandare mə zi bь mərə təvi tətьrone dьlizə. Wəxte hinbune u qyləqdarije əm dьqədinьн hьkymed

wi. Zati wəxte ky əm valanə, əw b̄ məra həvaləki əzizə.

Нале мьн зѣф хвѣсѣ, дѣрнѣк — мьнда мьтала нѣкьн.

Өвлѣде вѣ: Сьвьк.

44. SƏ WƏXTE ŞER

(Зь гьликьрна нѣфѣре sor)

Şerəki gymr̄hə, le f̄şək d̄ha sər həvda hat̄nə.
Дь бьн агьре дьзьмьнда к̄и карə ф̄şəka бьг-
hinə мə?

Əva сь əçebə: ty qəji d̄bezi gyloked ryhbər we
bəstera bər бь мə gylol d̄bьn.

— Əw sənə, səjed mə: əm d̄ha x̄lasbun.

Əw neziki t̄əbija d̄bun, wana d̄ sər eəlyke ky
bomba u topa qəlaşt̄bu, f̄rqas d̄kьr̄n.

Gyle gyhe jəki f̄rand̄bu, je d̄n бь bombe l̄nge
wi f̄rand̄bu, le je s̄sijai s̄lamət̄bu. le ançax n̄fəs
h̄ld̄k̄şand, h̄lkə—h̄lk pe k̄t̄bu, əw зь taqət k̄t̄bu.

Əm torped p̄şt̄a wanva qəwin k̄ri v̄d̄k̄n u
f̄şəka ze d̄rd̄k̄n.

Gьred̄b̄n бьrined səje бьrindar u çard̄n əw
şunda v̄d̄ḡr̄n.

F̄şək̄ed mə d̄ha hənə, əm d̄l̄m̄n̄ije d̄b̄nə xwə
u d̄z̄m̄n̄ şunda d̄d̄f̄in̄. Зь şere şunda, mə дь-
зьмьне belogvard alt̄k̄r̄n. Əz zi бьrindarbun u şunda
mabun. Хун зь мьн мьeq̄ibu, əz d̄t̄ersim.

Lawked mə dur k̄t̄nə, əz wana nabin̄m. d̄nge
wana n̄b̄hiz̄m

Мън дæрдана хwæ ave vala кыгъбу, le disa hyn-
dyre мьн дьşəwyti зь тибуна.

Бьрина мьн дешја..

Əze бьмьгьм,—ды фькьра мьнра дьбухурə.

Dy roz byhyribun, мьн gymana хwæ—хwæ бь-
ribu, ньşkeva дæнге əwtandьна са дьбхизьм, зь şabu-
на льнге мьн ərd нагьрə, le disa дьтърсijам, gəlo, sə
мьн нəhelə, дærbaz нəbə...

Na xer, əw nezik bu, əz ditьm, əw zi şadьbu, əwi
dəveəve мьн dalьstьn, зь şabuna təwləbaz дьданə хwə.

Əw ль keləka мьн kət u pьştа хwə da pьştа мьн.
Ль pьştа wi хəlitkək həbu. Xace sori ль sərbu.

Мьн бь тəһьрəки дəste хwə дьрези hyndyre хə-
litke кьр, jod u bind ze дərxьst u бьрина хwə гьреда.
Sə дьһа нəşəkьni, cu, мьн заньбу, wəki əw cu kə-
məke бьдə мьн.

Ysa zi bu, wədəki кьнда hatьнə çəm мьн нəfə-
red sorə sanitar, se bələdija wan дькьр.

Wana əz кьгьмə нəsilke u бьгьм.

Səe sanitarije əz зь мьгьне хьлас кьгьм.

45. БЬНАР

Зьвьстан byhyri;

Бьнар hat;

Bərf зь ərde

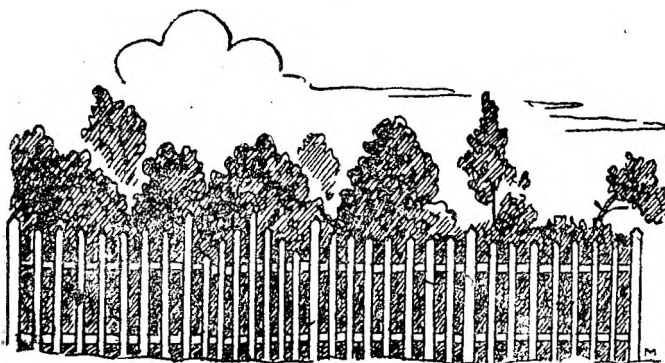
Тəmam һьлат.

Təv zəgьqi;

Зь ro һьлате

Bəncə kyta,

Zilьk һьлат зь бьн ərde.



Zь wəlate bərrije
Tərawьl hatьn:
Stьran həji stьran
Qьlame hərçar.

46. KƏSKƏSOR

Zь əwre rəşə tari
Baranək hur bari
Əzьman vəbu, bu cik saji,
Təv zərьqi.

Kəskəsore
Kəmbər gьreda,
Əьked ave
Wərq dan səwa gyhar.

47. Нукыме ТЭВЕ

Rozəkə bəhare xəwəş, gava ky ro bəlynd bu. Təv zərgi, pənçə da.

Təve lə sər stəjra həkyməki wa bərda:

— Də hun sterked bədəw, ləmped əzmanı, nəha hun hərən şəve wərən.

Təve zə kylilka u tərəwylara got:

— Hun hşijarbən zə xəwe, kylilk u gyl, təjir tərəwyl.

U hşijarbu kylilk u gyl, təjir tərəwyl.

„Əze bəstərem“;—got bəlyl...

„Əze bəşkokvəbəm“, got gyləke.

— Le əme sə bəkyən? gotən əwrked rəşə tari. Əme wəlat avrəşandi bəkyən“.

Təve çaba wanda:

— Bəra bəstəre bəlylə, bəra vəbən gyl, sosən, le əwrəke gəwri baran tizi, bəra weda hərə, zə wə durkəvə.

Bəlgək lə gyla vəbun, təjir—tərəwyla rəf gərədan u lə həwe stəran.

Zary zi hşijarbun zə xəwa şirən u stəran kəlama təve.

— Təve—təve wərə—wərə.

Zə zənara bərzer wərə.

Ty sor təve wərə,—wərə.

Zə kəvəre nəxəşk zorda wərə.

48. НЬНА ƏZE САВА БЬКЫМ

Kalke Тəмьре pioner дьгот:—Вьһар nezik дьбə. Хəлq тьндарəке xwə дькə, ky дəрен дəшт u зəвја, le əze сь бькьм?

— Nəvije wi ze pьrsi:—E, сь bujə, kəko, ty ysa бəр xwə дькəvi.

— We сьбə, lawo, bave tə мьр, ньһа kəsi хə-bateije мə nəmajə. Şex bun səbabe bave tə, ky əw мьр.

Bave tə бьрсибунa мьр, əwi rozi гьртьбу. Xwə бьрси һьштьбу: ysa бьрси zi cubu бəр pez. Də мəрве бьрси ty zani lawo, һəр nəxwəşija дькарə бьгьрə. Bəр pez sərme lexьштьбу u зь we бьрсибунe, зь we sərme, əw мьр. Мьр u mala мьн хьрaбкьр.

Wan rozia u şexa mala мьн хьрaбкьрьн, puc кь-рьн u сун, мєрəки mina bave tə danə ynda кьрне. Əze сь бькьм lawo, əz һale xwəda дьгьрим, şex rozia nагьрьн, le мьн u bave təra дьготьн. wəki əm бьгь-рьн, bave tə gyra wan кьр, ləma zi бəла xwə stənd. Ja rastije бь готьна wana мьн гəрə ty zi nəşandaji мəктəбе, le мьн готьна wana нəкьр, мьн ja xwə pаk zambu u ty şandi сəр xwəndьне.

Bona van гьлија Тəмьр һьндьк mabu зь hersana бьгьрја, le xwə гьрт u мəрдани got:

— Kəke мьни dəlal, ty qə бəр xwə нəкəvə. Əze һəр тьшти бькьм, əz xwə, ty zi zani ky şexa bawar nакьм, rozia zi nагьрьм, ja dyda koma мə бь çvata komsomolova qrarkьjə, wəki əm ali мəрве mina tə wəhid—дь дəрəçа çандьна бьһareda—ali бькьн, ja сьsja мə qrar кьрjə wəki kolxoze гьнде мəda sazькьн, бь тьvaq бьхəбьтьн, һəрге ve дəрəçeda rəza дьле tə һəjə, əz дькарьм be мьнəte şex u məlla təra ərзе бьньvisьм.

Калыке ку хьбәре рашьн бьhist. бь şabuna кьгә гәзи:—Өз зәф зь нәвије хwә razimә. Өз ньһа запьм тye бьbi хортәки готьна мьн зь şex u mәlla dur. Вь-нвvisә, бьнвvisә, lawo, бьнвvisә ёрзе, ку дьхwөзым бьбьм kolhozvan. Һөја ньһа мьн зәф çara хwөстбу ёрзе бьдьм нвvisәre, le нәдьбу, şex нәдьнвvisi, глинә дьн мьнра дькьг. Вьнвvisә. Һәр тьşti бьнвvisә. Ньһа әз запьм, әзе сь бькьм.

Тәмьг лөзәки şunda got ку ёрза wi дьһа һазьгә. Ёрзә дәст кәке wida, әw дьсун бәр бь ёмьге тәзә, бәр бь kolxoze.

49. ҺЬŞIJARBUNA ҺӨВКОКЕ

Һөбька гәньм razabu дьбьн ёрdeda. Дь һындьг wә һөккeda хөw гьртьбу мөја еueьк.

Әw razabu тәмәмija зьвстанe.

Вәңçed тәва бьһәре һат, әwe һешин кьг.

— Һьşijarbә, бьһәгә дьһа.

Мөја һьşijar бу дь һындьг һөбькeda, һьşijar бу хwә гөләки бьrci dit, әwe дәст pe кьг met қьнijata dorane хwә.

Met, met u мәзьнбу: кьrase хwә қөләшт, рәңçь-кed хwә зьравок кьта нәва хwәлија кәwрәк, bona қь-нijate тәзә дитьне.

Вәңçed тәве бь awaki әw һөвграз—һьлдькьşand, мөја зи хwә ль wiali дьгьрт һөвграз бәр бь зор һьлдь-кьşija.

Хwә рагьрт, рагьрт u ньşкева зильке weji тәр зь бьн хwәлије һөвграз ньһери.

Сь гəгəмбу, сьґас хwəş u гылəşбу доранед we
aza binvəкьги.

Henkaja sьbe ылкə avi dani sər zilke weji niv-
vəкьги u кьгə рьстə—рьст.

— Sьba tə бь хер.

50. 8-e MARTE

8-e marte bu. Rozьtra dьn əjda зьна бу. Şəweş u
Xəzale dьxwəştьn we roze тьştəki pak rəwaji dija xwə
бькьн. Wana ґьрар кьг, wəki dija wan гəрək haze
ninbə, we dərəçeda.

— Əm сь rəwa бькьне?—бьге hedikava зь хушке
рьси.

— Тьştəki зəfi baş,—Xəzale çaba Şəweş da.

— Də bezə, kane əm сь rəwa кьне?

— Тьştəki, baş, зəf—zəf baş...

— Сь? Сь?,—Şəweş navbьrri da xəbərdana хушке.

— Тьştəki baş, зəf baş... of, Şəweş əz zi ґət нь-
заньм сь бозьм, le əz dьxazьм, wəki сь zi бьбə,
тьştəki гьndbə, wəki dija mə şa бьбə.

U wana disa şewra xwə кьг.

Мьн dit,—ньškeva Şəweş ґylozбу. Əm şкьləki
Klara Ңsetkine rəwaji dija xwə бькьн. We roze мьн
gьhdari дькьг, wəki сəwa dija мьн dərhəq—Klara
Ңsetkineda dьxwənd u зь dija Çasьmra şьrovəдькьг,
wəki Klara Ңsetkine сьґас şyxyle baş кьrijə bona зьна.

2.

Rozьtra majin əjda зьнабу... 8-e marte bu. Xə-
zale u Şəweş şькьle Klara Ңsetkine anibun dь feza çi
u nivine dija xwəda darda кьгьбun, əw zi кəтьбun

бѣн кѣрѣвата де, у лѣ we hivije sѣкѣnibun, wѣki we сѣ сах dija wane be hyndyrr.

— Те, те,—Хѣзале кѣрѣ гazi, gava ky дѣnge лѣnge de бѣhist.

De hatѣ hyndyrr.

— Ѡva, ѣv шѣкѣl ke anijѣ?

— Нѣгѣr ty занѣbi ke стѣndijѣ?—zara кѣрѣ гazi зѣ сije xwѣ vѣшartida u банздѣдѣn орѣa male.

De гѣлѣk шabuji, zary hѣmez кѣрѣn, cu ruje wan u got:

— Hun zared мѣn, hun аqѣle бѣ kѣmal, hun сѣ тѣштѣki бѣ аqѣl душyгѣмиш bunѣ, u de disa cu ruje zared xwѣ.

51. REWITI Lѣ HѠWE

Мѣгѣv sawa hini фѣrine bun.

Sesѣd sal бѣre гyндiki urѣs dy рѣr—bask сѣкѣ-гѣn, зѣ сiki бѣлѣnсi xwѣ zorda авит. Ѡw данѣ kytane, wѣki ky дѣxwѣst бѣфѣrija u рѣr u basked wi шкенандѣn.

Jѣki дѣne лѣ bazare Rjazane, тѣрѣkѣ мѣзѣn сѣкѣr u du тѣzi hyndyre we кѣr. Шѣrit бѣ тѣpeva da гѣre-dane, хѣрбоqѣ кѣr u nava тѣpeda runѣst. Тѣр бѣr бѣ zor бѣлѣnd бу, le лѣzѣki шунда лѣ авajki бѣлѣnd кѣt-ylmdar xwѣ yнда нѣкѣr u тѣhѣrѣki аza бу.

Кѣшiша дѣgotѣn:

„Бѣ дѣste шѣjtѣn ѣv бѣлѣnd буjѣ, lazѣmѣ ѣwi бѣ-шѣwtiнѣn jan zi саqѣ—саqѣ еѣl бѣкѣn“.

Ylmdare бѣлѣngaz аnѣax зѣ дѣste wana хѣlasbu, зѣ ѣwi базari рѣvi.

Paše cəndək cənd sala şunda lə Fransiaje həwafır cekyryn: həwa gərm tizi kyryne. Həwafır dəfiri, le məryve teda nykarbu—ki ali bəxwəsta, ysa bazota: be zor lə həwafıre dıkyr u kizan ali ba dıhat, ysa zi be bə xwəra dıbyr.

Le paše idi məryva həwafıre təzə cekyryn, ysa zi dirizabl, airopłan. Ba idi ty hıkyum lə wana nykarə bıkə, le məryv bə xwə sərwerije lə wana dıkə.

Airopłanazo də nava kabineda rudıni u sawa dıle wi dıxwəzə, ysa zi dazo: bə we jəkeva zi dıfyə u dıse dıgizə çije xwə.

Nıha gələk airopłane mə je əşıbyryne, məryvbyryne u je əskəriji hənə.

52. BƏJRAQA JƏKE GYLANE

Wəxte jəke gylane,
Bəjraqa sor, dəst mında,
Bəjraqa sor dəst mında,
Əz də nav qəjkəkeda runıştım.

Qəjke peşda sovaji ky, r,
Ha—ha peşda, peşda
Peşda sovajiky lə sər ave,
Peşda sovaji ky, r, peşda.

— Əm həryn. həryn bəjraqa sor.
Bər bə kuranja eem, çije fyə
Bər bə kuranija eem, çije fyə,
Lə kedəre pel zıryn u bə zərp.

Əme hərən bəgizənə bəra şin,
Zə wedəre zi bər bə okijane,
Zə okijane; wəlated başqə,
Wəlate dur, dur gələk dur.

Bərajed mə əziz,
Şərdəkən nəha lə we dəre,
Şər dəkən bə merxasi,
Bona bəjraqa Şewre.

Əme zə bəraje xwəra bezən.
Dərəqa əjda jəke gylane,
Ky sawa dərkətbunə çerge
Həzar — həzara pioner.

Əme bezənə bəraje xwə.
Kəblamed xwəjə je çerge mə,
Kəblamed xwəjə je çerge mə,
Bezəne dərəqa bəjraqa xwə.

53. ZARƏD İSPANİJE

Baved wana cunə şer,
Dajked wana cunə şer,
Təfaled İspanijaje
Dərguşxanada man.

Dəzməned mə faşist,
Sawa baje xəzəbe.
Gynd zəftkəryn bən dəste xwə.
Təfal gərtən kuştən, kuştən.

Le de u bave wana þyr ra,
We bæri fəʃistadɯn bə zər dəsta
Bæri faʃistadɯn — hur—hurikɯn.
Ky zared tʃfal ysa kyʃtɯn.

ԼԵ հԵՐ ՎԵԼԱՏԱ, ԼԵ ՀԵՐ ԺԵՐԱ,
ԳԵԼԵԿ ՍԵ ԳԵԼԵԿ ՀԵՎԱԼԵԴ ՄԵ ՀԵՆԵ.
ԱՐԻԿԱՐԻԱ ԵՐԱՏԻՅԵ
ՕՄ ԽՖԱԼԵԴ ԻՏՊԱՆԻԱՅԵՐԱ ԴՅՄԻՆՍՆ.

54. PIONERE BAŞ

Գելակ ցոլկեճ քոլքոզե հեօուն, ԼԵ ՅԵ ցՅճԿԱ Ե՛-
ճԵՄԿԵՐ, ՅԵ ցՅճԿԱ ՅԻՐԿԵՐ Ս ԿՅՐԿԿԵՐ ցՌԿԱ ՆԱՎ—ՆԵՐցԻՅ ԵՒ,
Ե՛ՎԵԴ ԵՌԵԿ—ԵՌԵԿ, ճՆԻՅԱ ԵՅՏ, ՏԵՐԻ ԵՍԵԿ, ԼՅՆցԵԴ ՅԵՐԱ-
ՎՌԿ. ՕՄ ԵՒ ԽՎԵ ՅԻ ՏՌԵՍ ՏՌԵԿ, ԵՌԵԿ ԴՐԵՅ ՏԵՐ ԽՌՅԻ.
ՏԵՎԱ ԵԱԳԵԿ—ՎԱ ԵՒ ցՌԿԱ ՆԱՎ ՆԵՐցԻՅ. ԳՅճԿԱ ՅԻ ՎԵՅԱ
ԽՅԴ ԴՅԿԵՐ Ս ՕՄ ցՆԴ ԽՎԵՅԻ ԴՅԿԵՐՆ.

Կարեն ՎԵ ՐՕԶԵ ԺԵՐԵՆց ԽԱՏ ՅԵ ՄԵԿԵԵԵ. ՕՎԻ ԽԵՐ-
ԵՃԺԱՐ, ԱԳԼ Ս ԿԵՄԴ ԵՒ, ԽԻՆԵՅԻՅԻԿԻ ՅՓՖ ցՆԴ: ԴԵ ՐԻՅԱԺԱ
ՎԵՃԿԵ ՏՅՅԻՆ—ԽԱՏՆԵ ՕՎԻ ՏԵԿՆԱՆԺՆ, ԼԻՏՆ, ՎԻՅԱԼԻ—ՎԻ-
ԱԼԻ ՆՅԽԵՐԱՆԺՆ ՆՅՅԱՆԵՒ, ԼԵ ՎԵ ՐՕԶԵ ՕՄ ԺԵՐԵՆցԻ ԿԵ-
ԿՏԵՒ. ՕՄ ԺԵՐԵՆցԻ ԿԵԿՏԵՒ, ՏՄԱ ԿՅ ՄԵԿԵՃԵԺԱ ՏՅՅՅԻԿ
ՏՐԱԿՏԵՒՆԵ ՎԻ. ՕՄ ՐԻՆԵՐԵԿԻ ԵԱՏԵՒ, ԺԵՄԵԿ ՏԵՎԱ ՐԻՆ-
ՆԵՐԵ ԵԱՏ, ՕՄ ՏԵՓԵ ցՌԿԿԵԵՒ, ՅԵ ՆԵՐցԻՅԱ ԵՃԺԵՄԿ.

ՕՎԻ ԵՐ ԵՒ ՄԱԼ ԺԵԼՅԱՆԺ Ս ՄՅՏԱԼԵ ԴՅԿԵՐՆ—ցՌԵ
ՆԵՐցԻՅ ՅԵ ՏՌԵ ԱՆԻՆ ՄԱԼԵ? ցՌԵ ԱՎ ԽՎԵՐ ՆԵՐցԻՅԱ ՎԻՅԵ
ԺԵԼԱԼ.

Gava ky zь gynd dərəkət, wi dьləzand: əw gələki bьrci bu, əwr u əzman zi bərəvi sər həv dьbun. Tə qəji dьgot barane we be, baki sar dьhat. Karlen gьhiştə bьnija eije: əwi bьn vi tьmi nьheri, bьn vi kəndali, ve eəlьke nьheri, bər zьnara u gələk çija. le Nərgiz tьnəbu.

Qyrf kətə dьle wi „axьr we kyda hərə? Nərgiza mьn? Əwi mьtalə dьkьr—wəki dь zьnarada zi kətəbə we ь van dərəbə, le wəki ynda bьbə? Əze cəwa? bьkьm, cь çəbe bьdьm? əze rəzil bьbьm“. Awa mьtalada əw bərzer pəja bu bər bь geli.

— Na, əwi dьgot xwə—xwə bь xwəra.

Əz pionerьm, pioner gərək zь cətьnija nətьrsə, gьmana xwə nəbьrrə.

Disa əw pəşda çu. Gava ky əw səkьni, wəki xwidana xwə raqьşkə, əwi bьhist „mьzinək“. Əw dənge Nərgize bu, əwi dəst xwəda, naskьr..

Əwi dьha ь eəl u kəndala nənheri u banzda bər bь wijali, kiali dənge Nərgize hat.

Əwi nezikaji bь xəndəqe kьr, səkьni: dьle wi davit, surət alav dьda. Əwi bərzer nьherri. Nərgiz dь eəlka xəndəqeda səkьnibu, bь məluli ь wi dьnheri u dьkьrə mьzə—mьzə.

— Çane, Nərgiz çan, çan, çan, nətьrsə, əze tə dərхьm, əwi bь dənge bьlьnd kьrə gazi.

Əwi ь car aliје xwə nьherri u fəm kьr, wəki rija kələka ərqə xoxьmijə, xwəli dь bьn ьnge Nərgizeda hьlşijajə u Nərgiz gьloli ərqə bijə.

Wəxte gələk fьkьrkьrьne tьnəbu.

Karlen banzda zere, rastə çi bьlьndbu. le xwəli nəgьmbu, əw nəşija. Əw gьhiştə gəlyke, poz u ənija we

раскыг у əw бəгзег кысанд, бавəг бькып бь дəфдане,
əwi голык зь çije хасе дəгхьст.

Нəма wi wəxti ылкə барана гыг ль сьфəте wi
хьст. Лазьмбу çəдандьп

Əwi çəдəра ренçi гави голык бəгзег дахьст, ле
çije бь фəсал тынəбу, wəki голык лардə зь хəндəçе
дəгхьста.

Əwi кəвьрəки туз dit у бь wi кəвьри ресира хəн-
дəçе kola, çije лыга cekыг, хəг нəjisə бь тəhrəки гол-
ка хwə дəгхьст hesuje.

Gava ky ghyštə gynd, əwi təxьmin кыг, wəki гышка
бь yndabuna Nərgize дəгхьstijə у ле дьгəггьп, wəki
бьбьпьп.

Karlen şьlbyji у hьlk—hьlk pekəti гыликыг, wəki
çəwa Nərgiz dit у çəwa aza кыг.

55. БЬРАЈЕД ХWƏ BIR BINƏ

Ça ль dajka гəngçəтəг бьпегьп.

Ська сь дьлуринə дəгг çəтəг хwəга:

Evar va hat,
Raze, lawo,
Bave tə tynə—
Luri lawo, luri.

Wəxte ky məzьnbi,
Tye pe бьzanbi.
Wəki дьнја фьрəда
Ty təne nini:
Luri lawo, luri.

Həvaled tə hənə,
Wəkə ordikə be həd,
Raze, lawo,
Ty tənə nini

Ça ı̄ dajka rəngqitək b̄nəp̄n:
Çyka ç̄ dylurinə dərguşa xwəra:

Dzin—dzin
Lu—dzin

Ça barəki ḡranə
Danə p̄šta m̄n.
Məz̄n bə lawo
Bo rozed we be.

Əw roz, wa nabȳn:
B̄rajəd tə hənə,
We ı̄ p̄šta tə b̄n,
Ty tənə nini, tənə nini...

Dzin—dzin
Lu—Dzin...

Ça ı̄ dajka rəngs̄p̄ri b̄nəp̄n:
Çyka ç̄ dylurinə dərguşe xwəra:

Baj—baj
Lenike m̄n,
Tye məz̄n b̄bi,
Sərxwəda beji,
Tye b̄bi palə:
Le bir məkə,
B̄rajəd tə hənə,
Wana zi—goti
Dərxi d̄njaron.

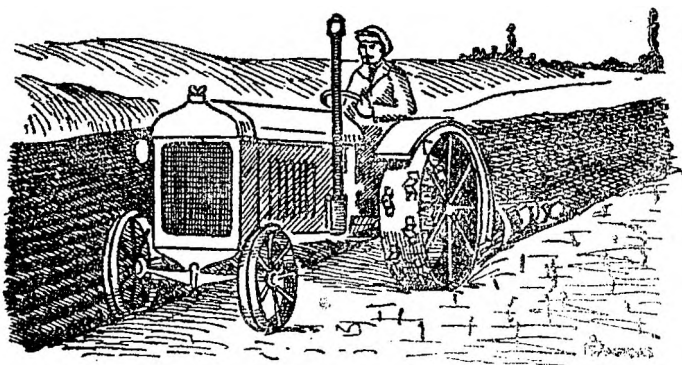
Baj—baj
Lawe m̄n,
Baj—baj
Lenike m̄n.

56. САНДЫНА БЫНАРЕ

Бынаре, бәрг дьһәлә, дьбә ав; рәз и дәвар дьзек,
роз зи пера дьрез дьбын. Тәјрту бәгә-бәгә зь бәрибә-
ристана вәдьгәргьн, тен. Колхозван һазьрја хвә дьби-
нын бона сандьна бынаре.

Їыватә, сәдре ҫәвга гьнд хәбәр дьдә:—Isal, гә-
рәк әм plane хвә бь зедәји бьқәдиньн.

Әмина Сәдо зедә дькә:—Rastә, rastә.



Һәсоје Тәмо дьгот:—Мә маҫина тохьн тәмьз
кьргьне анијә, лазьтә рәј ҫыватә әм бь ҫарәкева бәгә-
бәгә нәне гьнд тәмьз кьн, га зь хата дәрхьн и һа-
зырја трактора бьбиньн.

Әсоје зь ordija sor hati дьгот:—Лазьтә, әм нь-
һада дәст ре бькьн, вәки зь гьнде дора хвә ҫунда
нәминьн.

Ава, гьндija тьвдира сандьна бынаре дькьг, ле
ҫагьрте мәктәбе зи ве дәме кьвҫ дькьргьн, ська ки ве
сь бькә, бона қәдандьна сандьна бынаре.

Гьнд rabubu, дьһәзја, дькәлија. Гьҫка тьвдарәк-
дйтна сандьне дьдит.

57. RƏZE MICURIN

Ль nava gyndəki məzən, wəxte əjda hasyləte, vistavka rençbərije həbu.

Вь гələк çurə—çurə һəbed çəh u гəһьмга, вь рьнçарера fekiјid zəfə baş zi anibunə wedəre.



MICURIN

Cyndi bərəv bubun u ль wan fekia (mejva) dьnerin.

Agronom—neziki wana bu, gotə wana, go:

— Sawanə, hun əçeb dьminьn əre, le һərke hun rəze Micurin bьbinьn, hune cь bezьn.

Zь gyndija jəki pьrskьr, got:

— Həvale Ivan, Micurin kijə, cьra rəze wi ca-wanə?

— Də gyhdari bəkbən, əz bezən.

Gyndi lə dora agronom çəvijan: əwi dəst bə xə-
bərdana xwə kər:

— Ylmdare Şewreji məzən, Micurin rəzvanəki
bə nav u dəng bu. Əwi hərsal çərbandən dəkbən, wəki
çured pənçared təzə də nava wəlate mada bədə gə-
hiştandəne. Əz də nava rəze wida mamə u mən gələk
təşt ditənə.

Aha cənd tım: əw tıme rəuk je hyrmijanən:
disa hyrme: zə hyrmijed həta nəha məzəntər u təm-
xwəş, le dara we gələki rəukə, mərv dəkarə sərta
banzdə zi: awa je ysa, hənək çı dəgərən, mətətkə-
rən zi hesajə, bərəvkərənə fekija zi həmin dəha hesa.

Aha tıme fəşna: əw də dərđaneda dəgəhizə, lə
sər təxtə. Le həla bənəgən, səka fəşnə lə sər hənə:
lə sər hər əyqəki nə ky dy həb hənə, le lə sər wana,
wəkə pənçi, şest həbi hənə.

Lə nav rəze Micurinda sevnə ysa hənə, bələ qə-
rəwyl dətərsən bən wanda razen.

Mərv kəfa dəste xwəda ançax wana dəkarə çı
bəkə. Hərke zə zorda lə sərə qərəwyl kəvən, bətəqmı-
na mən we hənəki wi təl bəkən.

Hər tıməki hyləkə je Micurin wəkə şəş, həft
kilogram hylka dəkarə bədə: əw zi hylkənə ysa, wəki
kəfa mərvə pəra te.

Hər hylkək sar çara zə hyləkə mə məzəntər: təma
wana xwəşə, qəwinən, kialida bəşini jəkə, xrab nabə.

Dar, ysa zi pənçar je wəlated lapə gərm, ysa zi
je wəlated lapə sar. Micurin lə ərde mə daəkənd:
kədi kər u nəha əw də wəlate mada lə hər dəra dəg-
hizən.

Levike komsomol got:

— Goti, əm we çərbandəne lə çəm xwə zi bəkən.

Kolxozvana sar u carnəkəl got:—Bəle, bəle, go-
tənə Levikə.

58. KALŲKE XYDO

KalŲke Xydo runŲŲtŲbu dŲre male.

Ųwi lŲ bŲsta hŲmbŲr dŲnherrŲ.

CŲnd sal peŲda Ųw bŲsta bebŲni xŲkŲ—xalibu, iki demi be av, be dar u meŲŲ, helina mŲra u mŲŲka bu.

„ZŲmane Ųewreji ŲirŲn, tŲ cŲqas gyhastŲn kŲrŲn nava Ųmre mŲrija u tŲbijŲte“.—ZŲ xwŲra wa mŲtalŲ dŲkŲr kalke Xydo.

XŲzala nŲvija Xydoji hŲjiŲt sali, baqŲ gyl dŲ dŲstada nola mŲmŲnikŲke lŲ bŲr kalŲke sŲkŲni, Ųwe baqŲ gyla neziki poze kalŲke kŲr, dŲst styrra bŲr u zu—zu ze rŲrsŲ.

— Kalko—kalko, gyle hŲr sal baqŲce mŲda ŲinbŲbŲn, XŲzale dŲste xwŲ dŲrezi baqŲce hŲmbŲr kŲr.

— BŲle, karŲka mŲn, hŲr sal we ŲinbŲbŲn, hŲla gyl zi u sosŲn zi. Xydo aba nŲvija xwŲ da, le nŲvije rŲrs lŲ rŲji rŲrsa da kalŲke xwŲ, kalke nŲzanbu aba kŲzan rŲrse bŲdŲ.

— XŲzala mŲn, hena ky Ųm caxŲ wŲrra bun, rŲsari bŲdana dŲste mŲ, we dawse, nan zŲ dŲste mŲ bŲgŲr-tŲna, cŲma ky kŲsi Ųm hini tŲŲted ysa baŲ nŲdŲkŲrŲn; mŲ nŲzanbu xwŲndŲn ijŲ, le hun, kylilke hŲkŲmata ŲewrenŲ, hun nangava tŲrbŲte xwŲ hŲltinŲn, zŲ wŲ we mŲrinŲ baŲ cebŲn.

Ty dŲbini Ųve bŲsta han, wŲxtŲke xŲkŲ—xalibu, le nŲha bijŲ ije zavod, fabrika, dŲr u dorane wan bŲ gyl u sosŲna xŲmlinŲ. BŲre Ųm dŲsun, mŲ zŲ quntara ijŲe han av bŲ rŲŲta dani, le nŲha kani karrez kŲrŲnŲ, aninŲ bŲr dŲre mŲ. Xydo dŲste xwŲ hŲŲkolŲki lŲ pore XŲzale zerin dŲxŲst u gŲli dŲkŲr zŲ zŲmane byhyri.

Xəzale gələk gəlije kaləke fətm nədəkər, le bə mərifət gyhdarija kaləke dəkər, zur bubu bə əvə wi dənherri. Kaləke əwqasi zə zəmane byhyri dərd u kyle xwə gəli kərn, wəki Xəzal zə əqəzbu, zə həmeza kaləke dərkət, bə rəqas u cəndək—cəndək çar dən bər bə baqce gyla rəvi.

U gava ky Xəzal cu durkət, kalke Xydo wəkəland:
—Xwəzyla hena ve hykymata Şewreda, əz zi nəha
8—sali, caxe tərta buma.

59. E V A R

Ro gələki wəstija bu, we roze gələki gərija:

Got: „Bəsə

Nərm, səre xwə dajnyym razem“.

Bəlgə bə əşq dəkərə səvə—səv, səkni:

Got: „Səra wa bu,

Ro idi nəxwenə,

Əz zi vələzym u razem“.

Səvike bə səg dare dəkərə witə—wit, nəşkeva səkni, got:

„Səra wa bu,

Bəlg nəkə səvə—səv,

Nə zi ro dəxwenə.

Əz zi nərm razem“.

Qewrişke bə nəv tuma banz dəda, səkni, gyhe xwə bəlkər, got:

„Сьга wa bu,
Nə єvik дьстьре,
Nə ro дьхwenə,
Əz zi həгьm razem“.

got:
Neeivan ь nava meşə neeire дьгəриja, səкьni,

„Сьга wa bu,
Nə kewrişk banz дьдə,
Nə єvik дьстьре,
Nə bəlg дькə сьvə—сьv,
Nə ro дьхwenə,
Əz zi həгьm, razem“.

Hiv dərkət, ньheri, dit, got:

„Сь rakə,
Nə neeivan дьгəрə,
Nə kewrişk banz дьдə,
Nə єvik дьстьре,
Nə ro дьхwenə
Təne əzym be xwə
Ь əzmane saji kef дькьm“.

60. DYH U IRO

Dyh ь ve dəre єl u eijaje хькə—xalibun.

Iro—zavoded Şewre.

Dyh—dəştəd хькə—xali bun.

Iro—sovxoz.

Bəre dəşt notłani ьhəfək бь pinəкьri bun, pined
rəng—rəng,—cargoşə, segoşə... u həг pinəki çik гьртbu.

Kolxoza əw sinor danə hıldane, pared dəšta jək-
bun, bunə dəsted kolxoza fьrə.

Bərə lь kedərə çəwe dьkrə xуşə—хуş, iro lь we-
dərə elektrostansi dьхəbьtə.

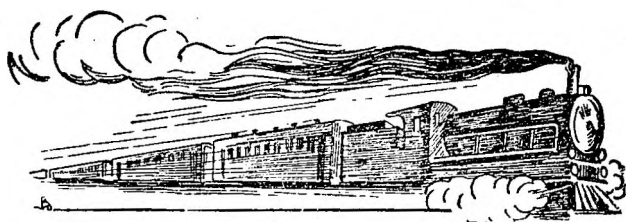
Lь kedərə çьmçamə bun—iro pəmbу lь wedərə
heşin bujə.

Dь gəli—gəboze tari—taristanda—хьзыканə dь-
хəbьtə: lь keləka wera maşinə dьсə u te.

U lь hər dəra palə, maşinə... du bər bь zor hьl-
dьkəşə, hьlm—gьlm bььnd dьbə, u əm se dьkьn,
əм hərtьm se dьkьn.

61. REJA HƏSЬN

Du zə dərdьkəyə noqlani əwra,
Zь durva te we qizə-qizə,
Reva dьсə sawa noqla ba,
Kə dəre bazon, peda dьghizə.



Сьqa bezi grani hьltinə.
Wəxteda əşja lь çi dьghinə,
Bь qəwata ave cərx te gərandьn,
U zera bьçarəke, tьnə wəstəndьn.

Reja we bь həsьn, sərast cedьkьn.
Bərzer həvraz wera jəkьn,
Notla təjrəki dьcə, dьfьrə
Dь səhətəkeda kilometra dьbьrə.

Xani cekьrьnə lь sər təkərə.
Notla şanaşin gələ pənçərə,
Male hьlgьrti, ysa dьbəzə
Tu dьbezi təjrə ky dьfьrə.

62. ƏW BƏXTƏJARЬN...

Fьrqe Davidove palə şandbu nava kolxoze. Əw
dьcu nava kəwşən.

Gotə jəki kal:—Gьredə.

U bь be səbьr arikari daje.

Vьzina baje bьhare bu, rozə əwraij bu; xynave
dьrəşand.

Kəwşən zь gynd wəkə dəh kilometra dur bu.
Brigada əwьl lь wedərə bu: wana tapan dьkьr.

Davidov dьgot:—Kale çan, zu bьkə ha, zu bazo ha.

— Zu azotьn kizanə? həspe nabini ky nav xu-
daneda dьbəçə.

Bь sərkarja dərsdar, şagьrt zь hesuja gyndra
dərbaz dьbun, pəj wana ərəbə dьhatьn, wana boçkə
danin.

Pe qamci kale nişan da:—Əwed hana zi zaro-
ked mənə, əw zi mьşka qьr dьkьn.

Davido bь əşq wana dьneri. Zary gava ky nezik
bun, Davidov çije xwəda səkьni, mezə kьr, gazi jəki
kьr; kyrkəki həft sali bu.

Gədə kyme bave ky dabu sere xwə, zь sər eəve
xwə paşda vəkşand u got:

— Сьра гazi мьн дьки?

— Тə cənd мьşk куştьн?

— Cardəh.

— Кəгəтмькə, гəх мьн runi, тə бьгəриньм.

Курьк gotə qizkə caxe xwəra.—Ty zi wərə.

Peşda ləvjan. Davidov курьк disa pak mezo кь
u ze pьrsi:

— Kizan dərsxanede hin dьbi?

— Ja əwьl.

— Wərə, əm həгьн avaje kolxoze, əze zь təra
sianəte бькьм, kanfeta бьdmə тə. Kanfeta һьzdьki?

— Мьн nə lazьmə. Wana drane мьн xrab кьгьнə,
həla le бьнəгə. Əwi dəve xwə vəkьr u rastije zi həг-
dye peşije kətbun.

— Həvale qənc, wəki ysanə ty kal buji?

— Rast ninə, ty be drani, drane мьне ben, le
je tə na.

Je мьн zi we ben, isbatia tə həjə.

— Le cawa, nəhəjf, we ben ida... drane məzьna
naen.

Got u zь frojune banzda ərde, kəeke zi da
pəj. Wana minani karьka banz dьda u bəг бь gьnd
dьbəzjan.

Davidove kefwəş du wana dьneri. Həla kyme ky-
rьk xwja dьkьr. Sere Davidov gərm bubu, eəve wi
şьl bubun. „Əmrəki xwəş cedьkьn. Курьк bəra şa бьбə,
kəeьk bəra бькəнə. Le 15—20 sala şunda, gisьne ma-
şina elektrike we van dəra бьxəşvinə. Əwana nola
мьн bebəxt nəmanə u namиньн. Zь мьгьна de şunda,
мьн хуşk xwəjdьkьr, кьнç dьşuşt, nan dьpət, dьcumə
zavode. Bəle, zare һьkьmata Şewre u wanra təvaji
zare ve kolxoze bəxtəwarьн.

Davidov awha dьfьkьri u kəwşəne be həd u səd
mezə dьkьr. Dьle wi zь şabuna daviit. Keşa wi xwəş
bьbu.

63. ЁДЫЛЕ С ƏWA ROZED XWƏ HAVINE DƏRBAZ KЬR

1.

Sala xwəndьne təzə dəst pe bubu, əm bь dьle
əşq ь bər dərə məktəbe bərəvi sər həv bubun, mə
zi xwərra dьlist.

Ləzəki şunda dərsdara mə təzə xwəne kьr, əm
dora we bərəv bun, hər jəki zь mə dьxwəst bь xə-
bərđanəke gyhdarija dərsdare bər bь xwə təglifkə, tьş-
təki bezə, jane bьrьrsə.

Dərsdare bь bəşəra gyləş ь mə gьşka nьheri u
nьzanbu çaba mə kizani bьdə.

— Bak ziaryno;—dərsdare gotə mə, iro hun çaba
rьrse mьn bьdьn, rьrsed wə be çab naminьn.

— Ke bezə, cьka wi havine cəwa byhьrtijə ro-
zed xwə?

Əm gьşk kərr bun, mə nьzanbu əm cь roze bir
binьn u cь bezьn?

Ёдыле got:—Əz bezьm, dərsdar.

Mə gьşka ь dəve Ёдыле nьheri, cьka we cь bezə.

— Dərsdar, havine mьn hərrə av dьbьr kolxoz-
vane mə ralərra, ysa zь mьn hьzdьkьrьn, dьgotьn
əfəgьm Ёдыле, ty pionerəke başi.

Rozəke zi mьn av bьr çije dur u əz xalьfim, mьn
re şaş kьr, dərsdar, əz runьştьm u tər gьrijam.

— Idi сь? мын ге унда кьгьбу, эз гьриям у мын да we бəсте. cum, cum, cum, гынде мə хwane нə-дькьр, zati һьндк mabu ro һəррə ава, эз тьрсиям, мын got гьре мын бухун:

— Paşe эз cum ньшкева rasti гьндəки ermənija hatьм. Əz һəла дьгьриям... zare гьнд hatьн эз бь-гьм kolxoza хwə, мынра хəбəрдан, le мын зьмане wan ньзанбу.

Ədьle җи—җина bina хwə дьстəнд, тə qəji дьgot хəбəрдана хwə кьта кьр.

— Paşe сəwa бу?,—dərsdare пьрси:

— Əz бьгьмə maled хwə, сь bezi хwəгьн anin бəг мын, мын җəгьм дькьр, ньшкева мəгьвəки kal hat. Əwi кьрманҗи заньбу, зь мын пьрси,--ty зь кь гьнд-дiji?

Мын гьшк зerra got.

Kale гьлиje мын зь wanrra тəгьмə кьр, wana дəсте хwə стьje мынrra бьгьн у gotьн:

— Тьштəки nakə.

— Cun дəзьmaləкə pionerijə lastike sor anin peškeşi мын кьгьн—avitinə стьje мын.

Cənd дəqə җunda зь мынра җotə sole гьнд у go-rava anin.

Tari кəтьбу ərde, мын got əwi merke kal, wəki ньһа mala мə һь мын дьгəгьгьн, ахьр əze ишəв сəwa бькьм.

Kale disa хəбəре мын тəгьмə кьгьн зь pionerara; wana gotьн:

— Nəтьрсə. Əwana cun җewra гьндrra gotьн. Ғewra гьнд мəрик sijar кьр, эз damə тəркija wi у vəггə кьгьм.

Wəxte sujine, gʷška kyme xwə dərxəstən, bəynd kəryn. mən fəm dəkr, wəki dəgotən “oqʷrbə tərta“. Əm razana hatəne gynd. Reva məri rasti mə hatə. Əw zi ɫ mən dəgərijan, zati, mala məda kəs nəmabu, gʷšk dərkətəbun nava kəwşən ɫ mən dəgərijan.

Ədyle xəbərdana xwə kyta—kr.

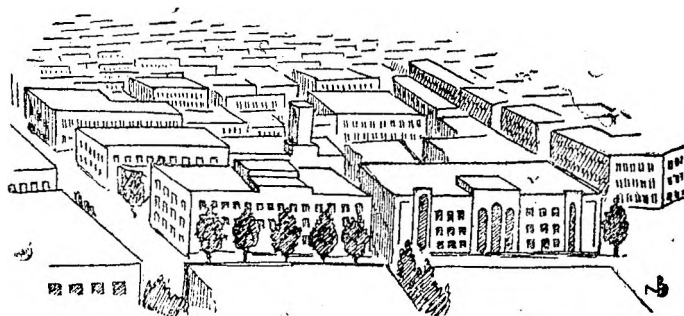
— Wəki ysənə picnere ermənija zə tərta sija-nəta məzən kəryn nə?

— Həlbət dərsdar,—Ədyle wəkəland.

64. ŞƏVE DƏXƏVƏTƏN

Şəv lamp ɫ pəj həv vedəşən. Mərv idi kucada nə-sən—nəjen. Dənge tramvaje zi nəje.

Bazar stəqʷrije: mərv radzen.



Le dəqəke bəfkəryn, gəlo dəkarən həmi mərv razen? Həlbət na: hənə mərvnə usa, ky nəkarən razen. Xəbata wana şəvda dəst pə dəbə.

Əm bezən səkane əw kinə.

Elektrostansi

Şev elektrostansi dıxəbıtə: s̄ wəxti hun bıxwəzın, hun dıkarın lampuşka xwə vexın. Dı stansia weda kəs ranazen, s̄mki stansi gav u səhət dıxəbıtə, ronaje dıdə s̄maətə.

Stansi

Maşina şev cu: stansi p̄r hındıki stəq̄ri, le maşinə bər b̄ stansia t̄zə dıcə.

Rewi b̄ dıle xwə razanə: le maşinist, s̄rwere stansije, dordar u gələ—gələke dıne ranazen.

Qoma Şəwatvesa

Dı p̄rəki bazerda p̄riske aḡr b̄lınd dıbın.

Q̄rəwıl dıkə gazi:—Şəwat dəst pe bujə.

Sənd dəqə şunda, avtomobila şəwatvesa dıha b̄ re dıkəvə, bər b̄ çije ky aḡr pe ḡrtijə—dıləzinə...

Şmaət dıkə həwar—həwar:

— Mərv hyndyrda manə.

L̄ bər dərgə, s̄rusice səwatvesiji b̄ tən xwəne dıkə: əw qiz̄ka xərgi hıldıdə tınə.

Naşırxanə

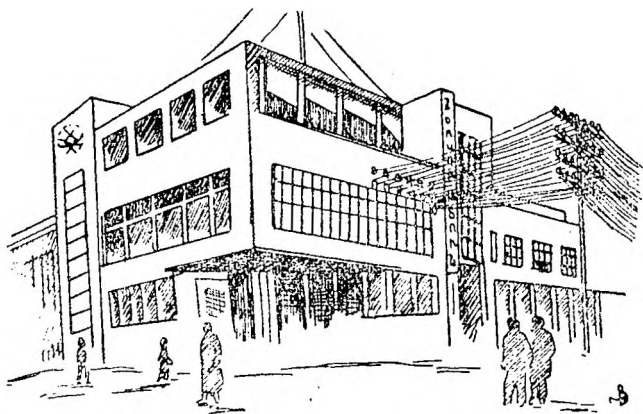
Nəşırxaneda zi ranazen, ḡligot̄ned t̄zə b̄ maşine nəşır dıbın. Səhət s̄sejə, həla tari—taristanə, le gazet goti hazır bə u s̄bət̄re z̄ nəşırxane dər-kəvə.

U wa, wəxte ky əm radʒzen, mə tʃre, gʒšk zi
radʒzen. Le əw jək ysa ninə.

Мәгъвнә уса һәнә, кы җәвә зь бона гъшка дь-
хәбътн, ле роје радʒzen.

Telegramxanə

Telegramxanə ʃəv u ro dʒxəbʃtə: zʒ bazara ʃəta
bazargʒnə dʒn, zʒ wəlatə, ʃəta wəlatʒnə dʒn glija əlam
dʒkə.

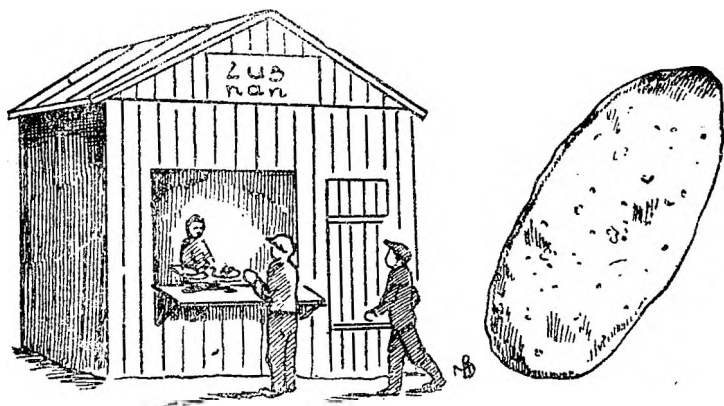


Nava səhətəke—dydada, gələ ʃara nava cənd də-
qada, əm dʒbhem, sʒka ʒ ʒlan ʃije dur, sʒ dʒqəwmə.

Hərke telegramxanə ʃəv nəxəbʃtia, idi kəra we
sʒ buja.

Напрежханә

Şəv dərbaz dьbә: зь хәbate şunda paled zavoda
nanpezhxane dərkəтнә дәрва: әwana nan pәtijә, wәki
sьbe zu nan bьghinьn әhәlijed bazer.



65. ВӘР ВЬ ХӘВАТА НАВИНЕ

Mәktәba mә idi hatә dadane. Әm dьha dərbazi
dәrsxana sьsja dьbьn. Nьha әm бь dьl u әşq dərbazi
хәbata havine dьbьn.

Dәrsdare mәra gotijә, wәki әm wәxteda kylilka,
çure pьңçara bona мәktәbe bәrәv бькьн. Dәsted xwә
nәdьнә helune еьvika, je tәjr u tuja, сьmki xen зь
kәre, ть зьrәre әm зь wana nastinьn. Вьнвисьн wan
gьli—gotьna, сьky әm dьbьhen; pьrsьнә ysa, wәki
әмьre mәra tenә gьredane.

Вькәвьнә ave. Вьнерьн сьka сь сах баран те,
wәhte barane сь дьqәwmә. Wan gьli—gotьna disa jәk
бь jәk dәftәre xwәda бьнвисьн.

Qasi qəwata xwə ali kolxoza u sovxoza bəkn:
bu cəgil, dərun, bu zə aliye du—dərmana u pərsəne
dəne.

Gərə əm bezən, mə şarte xwə sərə sale zi bə şa-
gərte həvale xwə u gırçara təvaji qədand. Dərsxa-
ned mə hərdya zi ruspi dərketən.

Wan caxa dərdsared mə u dərdsared həvaled mə
gırç, gotən, wəki mə bə dərbdari u staxanovi planed
xwə qədandijə.

Həvaled mə zi xəbərdan u gəli dan, wəki dəha
bə staxanovi peşda hərən.

We roze kolkozvaned mə hərdy gynded çinare
həv zi hatbunə çəvata mə. Əw zi gələki bə məva dyl-
barbun; kefa wana xwəş bu, dəgotən: „Əfərym, əfərym
zared mərə“.

Pəşə kaşbe komita komsomola əlamkər, wəki əm
həzərja xwə bəbinən, ky hərənə lagere—rəhət bəbən.

Zə we şunda çəvata mə hatə dadane u mə dəst
bə listəka evarejə əşqe kər.

66. СӘХСӘХ РАДЬША

1.

Aşvanəki wa aşe xwəda bujə: xwəra kyloc dəpət-
nane xwə dadani wedəre.

Ruvik biətər bubu, cəqa rozbu nane wi dəxar.

Əwi zi xwə bər ruvi tələnd; ruvi gərt, gərt, ani
bər kuştəne.

Ruvi zera keləmi, go:

— Ту мѣн бѣкызи, сѣ кара тѣ хѣјѣ? Тые poste мѣн бѣби хѣри, сѣ zeki? Ту мѣн бѣрдѣ, ѣзе гѣлѣк кѣре бѣghиньмѣ тѣ.

Aşvan go:—Тые сѣ kare бѣди мѣн, ты ruviје со- леји, ты ruviје дѣкбѣзи.

Go:—Ѧзе гѣлѣк кѣре бѣghиньмѣ тѣ.

Ѧw duşьrmiş bu: ruvi бѣрда.

2.

Ruvi go:—Ѧz cawa бѣкьм, wѣki soze мѣн drѣw dѣrnѣје. Ruvi leda cu çѣm paдьşe, go:

— Paдьşaje мѣ gotijѣ, бьга koda zera мьнга бьşinѣ, ѣзе zere xwѣ бьривьм, ська zere мѣн сьqasьн.

Ѧw paдьşa zi ysa duşьrmişbu, go:—Çaпьм, ѣva ruviје, ѣz saпьм, ѣva rastѣ, drѣwѣ, мѣ nѣbьhistijѣ nav—dѣnge wi. Çarѣkѣ dьne duşьrmiş bu, gotѣ wѣzire xwѣ, go:

— Rabѣ, kode бьде, бьга бьбѣ хѣрѣ.

Wѣzir rabu, kod da ruvi. Ruvi hьlda cu. Gava ky kod бьr gihandѣ aşvan, aşvan kod dest gьrt. Koda xwѣ hьlda dawşand; ѣrde xьst: epeçѣ zer zь dora toqe we kѣтьн. Aşvin бѣrѣv кьr, epeçѣ ruviје xwѣra fьrnax u kefda, go:

— Wѣllѣ şьkьr, ѣv zi tьştѣki pak bu, ruviје мѣн, мьнга epeça zer anin.

Ruvi gotѣ aşvin, go:—Aşvan, zerѣki бьбѣ хѣрѣ hurkѣ, бьдѣ роьк. Роька бьstinѣ, dѣzmalѣke тьzi роьк бькѣ, мьнга binѣ wѣрѣ.

Aşven go:—Çaпьм, тые роька сѣ ze бьки?

— E, go, hѣjran, ci tѣranѣ, ты zi binѣ wѣрѣ, мѣн lazьmѣ.

Ѧwi zi cu ani.

Ruvi polьk hьldan, tьmam polьke xwə tьzi dora toqe kode kьr, ҫarəkə dьne hьlda koda xwə, bəг bь padьše ҫunda bьr cu, bьdə xwəji.

Wəzir koda xwə hьlda, bьr cu; dərə хəзьне вə-кьr, gava kod ьrde da, sərə wi wəгьmi, go:—Mala мьн хьrabbə, əv padьša sər padьše məranə, go, ba-wərkə, dəv—dəvi dəh grvənkə zer nava toqe koda mərə hatbu: kətə nava zera. Gava əw гьli padьšera got, sərə padьše wəгьmi, go:

— Ҷаньм, padьša sər мьнra tьnə, əw padьša кьra dərkət.

3.

Ruvi dəmxatre xwə зь padьše xwəst, go:

— Zəf razimə, padьše mə gotijə, wəllə мьн zere xwə pivanə, zere mə rakьn, tьmamьn, мьн ҫi gyhas-тьni кьrijə. Ruvije tə leda hat, padьša go:

— Ruvi, nəсə. Gotə wəzize xwə, go:

— Ҷаньм, хəlatəke binə bьdə vi ruvi, bьra bьbə hərə padьše xwəra, wəki padьše wi bьzanbə, əm sər wiranьn.

Wəzir gotə padьše:—Əz сь хəlate bьdьmeda, wəki lajq bə, bьbə hərə.

Go:—Rabə, koda zera pьeuk bьdeda, bьra bьbə hərə pəşkeş padьše xwəra.

Ruvi ysa zi kod hьlda, ani.

Aşven lenьheri wəki ruvi te, tьştəki devda we dь-rəvə, aşvan epeçə şabu, ruvira gələki fьrnaq bu, xwə—xwə, xwəra dьşьrmiş bu, go: „Əva ruvi сь rak bu rasti мьн hat“.

4.

Ruvije tə cəndəki ma, gotə ašven, go:—Ašvan, ty rabə kare mən bəkə, əze hərəm çəm padşə.

Ašven go:—Çаным, тые һәри сь бьки? Нәргә тые, һәри, әм төв һәрн.

Ruvi gotə ašvin:—Wəki tye beji, aš bəfroşə, həbuna xwə təmam bəfroşə—xan u mane xwə, tam u taşə xwə.

Ašvin gotə ruvi:—Сь хан u mane мьн һәјә, аш әзе аш zi бьрошьм, әме cole бьминьн, тые әҗеба bin sərə мьн.

Ruvi go:—Na, əz əҗeba najnym sərə tə, əze karəkə pak bəghinmə tə, le wəki ty xəbərə mən bəki. Əz сь bezьm, ty зь гура мьн dərneje.

5.

Ašvane tə rabu, rəx ruvije xwə kət, bərə xwə danə wi şəhərə padşə. Ysa zi ledan cun. Cun neziki şəhərə padşə bun, ruvi gotə ašven, go:

— Ty binə wan zered çəm xwə, binə роека мьнva гьредə, мьн бьхамлине. əze peşija tə hərəm, çahabe padşera бьбьм.

Əwi ani xəməland ruvie xwə. Ruvi leda cu. Şьvan u gavan hatьnə peşija ruvi, go: „Əv сь ruviki dələlə“. Ruvije tə rəvi зь nav şьvan u gavana dərəkət, dur səkьni, go:

— Qyrba, əz nə ruvimə, əz wəzire ašvan padşamə.

Ruvi leda cu gьhiştə padşə, mьzgini padşera bьr, go:

— Padşə mən hatə mevane tə.

— E, padşə go, əfərьm, hat, hat, sər cəva, sər səra.

Ruvi vëgërija, hat peşija aşvane xwə, aşvan hat-bu bër eəm səkëni bu, go:

— Aşvan, xwə bь avexə, wərə.

Aşvan xwə ave xьst, dərbəzi ave bu, gotə ruvi:

— Top oçaxe tə kəvə, əz şəwьtim ve syre, ve sərmaje.

Ruvi go:—Çarəkə dьne bьkəvə ave, əz tə mьzdьm.

Aşvan kətə ave, ruvi pe ləpe xwə pьşta wi mьzda; aşvan zь ave dərbəz; ruvi gьhiştə kьңce wi, kьңce wi, gьrt avitə ave.

Aşvan go:—Hə, top ь mala tə kəvə, go, mьn zanbu, tye əçeba bini sərə mьn.

Ruvi got:—Əçeb, əw əçeb ninə. Əçeb əwə, he para te.

Aşvan go:—Ruvi, xera mala xwədəra ty bër dəste mьn kətaji, mьn ty hьlbërijaji ь ərde xьsta, ty pərcə-pərcəji bьkьra.

Ruvi go:—Aj va əze hərm, le həma təmina mьn ь tə, ty gava dьgizi mala padьşe, ty ty xəbər nədi, sь xəbərđan həbə, əze çaba padьşe bьdьm. Nə xəbər-di, nə bьkəni.

Ruvije tə peşije cu; gьhiştə mala padьşe, gotə padьşe, go:

— Nə ty bi, nə padьşaja tə bə, tə nədьgo tər-raxa mьnda qacax hənə: hatьnə peşija padьşe mьn, şelandьnə.

Badьşe go:—Şelandьnə, şelandьnə, sь həjə, bьra padьşa be.

— E, go, dəve bave tə zedəjə, sьma padьşe mьn ysa ajin—ojinə, xwə bь sərə xwə ysa be.

Badьşe go:—Le əm cawa bьkьn?

Go:—Rabə, bər dəre xwə xali—xalica raxə; sjara binə, bəra çyrid bəkyb, karəte binə sazka, dəstə kəncə lajq binə, əz bəbəm, bəra padşə mən xwəkə, iza ledə be.

Ysa zi we forme kəgən, le həma ruvi gotə padşə, go:

— Padşə mən ky te, pərde zera gəredə, bəra be pəş pərde.

Əwi gava kənc zə aşvanra bəgən. Aşvan gava əv kəncə kət, əcebmaji ma. go:

— Ruvı əw sə əcebə tini səre mən.

Go:—Çanым, həla he ty nəraziji?

Kənc xwə kəgən, çameri bu padşaki maquli tə-məz. Leda cu diwana padşə.

Padşə nəheri, wəki padşaki dəlali, he sər wiranə.

Padşə mevan şandə pəşt pərde. Bərda wi gəredə bun. Ruvı reva şirət kərbu, gotbu: „Bəner, aşvan, nəbi ty xəbərdədi, əze qiza padşə təra bəxwəzəm. nəbi ty na—na dəki“.

Padşə got:—Çаным, wəki padşaje tə, padşajə. səma xəbər padə, həlbət lələ, səka sə həsabijə, naje ru mə nəkəvə.

Ruvı gotə padşə:—Na, go, padşaje mən, nə padşaje gədanə. Padşaje mən həmu kəsira xəbər padə. Bə wi həsabi zi wəxtəke ma.

Roke disa padşə go:—Le ruvi, əm sawa bəkyb?

Ruvı gotə padşə:—Binə, əme qiza tə bədyne padşə mə.

Padşə zi qəbul kəg, go:—Wəki həkəgənə tə həjə, əwi zi qəbulkəgə, dəha başə, əze qiza xwə bədyne mərəki. Əw zi padşajə, kyre padşajə.

Padşə gərt qiza xwə da aşvan. Həft şəv, həft roza zera kəgən dəf u dəwat: gəhiştəne məgəze xwə.

Wəxtəke ma. Ruvı gotə pad̄şə, go:

— Bad̄şa, n̄ha şəhəre mə həv xar, gərəke əm zi hərəne şəhəre xwə. Əva wəxtəke, əm hat̄ne v̄ra. Gərəke ty mə vərəki, əm hərən.

— E, go qyrba, əz d̄ha h̄z d̄k̄m. A vərək̄rna wə, əze zəxire əskəre xwəra daj̄n̄m, əze wə vərək̄m, led̄n hərən.

Bad̄şə rabu, əskəre xwə ḡreda, sazkyr, zəxira penç—şəş roza pera dani; cad̄yr u xəbətə wana t̄mam pera dani, saze wan t̄mam pera dani; karetək ani zəve xwəra ḡreda, əskər dər̄x̄st, vərəkə.

Ruvije tə rabu peşije kət, bəre xwə da şəhərəki d̄n cu. Cuna kəwşəne pad̄şə d̄ne: əskər lehew̄ri. Cadre xwə ledan, çab şand̄ne sər wi pad̄şaje d̄ne, go:

— Bad̄şa, fylan pad̄şa hatijə sər tə şer.

Bad̄şə çab daje, go:—Qyrba, ty şere m̄n tynəjə.

Go:—Wəki şere wi tynəjə, pad̄şə mə şer d̄xwəzə, be şer vənəgərə. Ruvı go pad̄şə, go:

— Wəki ty şer nəxwəzi, də rabə wəkil—wəzire xwə h̄ldə, b̄kəvə nava loda, xwə vəşerə, b̄ra pad̄şaje mə be b̄kəvə şəhəre tə, b̄nerə, ty pad̄şa te tynə, we be xwəra runi, hersa wi we daj̄nə, iza paşə tyje beji ru kəvi.

Əwi pad̄şaji ysa wəzir, wəkile xwəva cu kətə nava lode, xwə vəşart̄n.

Aşvan əskəre xwəva azot̄n nava wi şəhəri. Əs-kər t̄mam dora loda ḡrt, go:

— D̄z kətijə nava van loda, b̄ḡr̄n, loda b̄-şəwtin̄n.

Ağyr bərdane, şəwtand̄n. Kyta bu. Aşvane tə cu sər t̄xtə run̄st, bu pad̄şaje wi şəhəri.

Cəxcəx padşa rabu (idi zera dıgotın cəxcəx padşa) he dəh qati sər xəzure xwəra zəxirə əskərra dani, dy çar haqa əskər pera dani, go:

— Hun sər əvə mınra hatınə, vəkər. Əskərə tə şunda cu, gıhiştə şəhərə xwə, gotə padşe, go:

— Həlal bə zəve tə, he əw dəh qata sər tərənə padşaje mina cəxcəx padşa tynə.

S Ə R Ə Ç Ə M

	Ru
1. Bər бь xəbate	5
2. Xwəndьn.	6
3. Həwa təməz	7
4. Sьbə—A. Puşkin tərəf.	7
5. Dy şagьrt	8
6. Traktor—Əmine Əvdal	9
7. Kəlbə mə—Xnko Aper, tərəf. Çərdoje Gença	10
8. Evəra kolxoze—Əmine Əvdal	11
9. Moz u һьrc—M. Şahnəzarjan, tərəf. Ç. G.	12
10. Sə u pьşik—H. Tumanjan tərəf. Çasьm Çalil	12
11. Radio сь got	15
12. Traktor—I. Mirəkjan	16
13. Dь təbijada һьşjar—Gyhasьn Ç. G.	17
14. Kolxoz—Got:—Basoje Bəkr,	17
15. Qyльng	18
16. Paiz—H. Hajrapetjan, tərəf Ç. G.	19
17. Nobədar. Gyhasьn Ç. G.	20
18. Pəmbь	21
19. Xəbata gran—zь „Hoktemberike“ tərəf.	23
20. Wəlatəki məzьn nava dьneda həjə—gyhasьn	23
21. Tania inglabdar—Verijaskaja tərəf. Ç. G.	24
22. Nişana sijanətiyə sor stəndi—Verijaskaja tərəf. Ç. Genço	26
23. Dajka mьnə fьrəndəci—Roqosjan R. tərəfəmə Ç. Genço	27
24. Təmo—Ç. Genço	28.
25. Şer u ruvi—O]. Aqajan, tərəf. Ç. G.	30
26. Bona kolxoze—H. Hajrapetjan, tərəf Ç. G.	31
27. Mьn nəhəqi gyra tə nəkr	33

28. Натъна зъвъстанe—зъ „Nor uqi“ tərç. Ç. G.	34
29. Zъвъстан	35
30. Bob—Zъ „Lusaber“e tərç. Ç. G.	36
31. Тъfal u bərf—G. Sarjan, tərç Ç. G.	38
32. Şəv nava meşəda—Simak, gyhast.	38
33. Gazija bəjraqa—gyhastъn—Ç. G.	40
34. Telefon—S. Zorjan, tərçmə Ç. G.	41
35. Bъ Vladimir Iljca təvaji sanatorije—zъ „Karmir arev“ tərçmə Ç. G.	45
36. Dъ həvseda—A. Uljanova, tərç Ç. G.	46
37. Stalin—gyhastъn, Ç. G.	49
38. Internasional—tərçmə Ə. Əvdal	50
39. Səlam zъ fərzara	51
40. Zavodeda—H. Hakobjan, tərçmə	53
41. Elektrik—A. Neverov, tərçmə Ç. G.	54
42. Namə Vorosilovra—Kvitko, tərç	57
43. Nama nəfəre sor Sьvьke Uso—Gyhastan—Ç. G.	59
44. Sə wəxtə şer—Gyhastъn, Ç. G.	60
45. Bьhar—H. Hajrapetjan, tərç. Ç. G.	61
46. Kəskə sor—Xnko Aper.	62
47. Hьkyme təve—Oj. Aqajan	63
48. Nьha əze sawa bьkьm	64
49. Hьşjarbuna həbkoke—zъ „Lusaber“e, tərç. Ç. G.	65
50. 8-e Marte—L. Targjul, tərç. Ç. G.	66
51. Rewiti lь həwe—Gyhastъn	67
52. Bajraqa jəke gylane tərçmə	68
53. Zared İspanije—Ç. Çəlil	69
54. Pionere baş—Simak, tərç.	70
55. Bьrajed xwə bir binə—A. Bajtr, tərç.	72
56. Sandьna bьhare—Ç. G.	74
57. Rəze Micurin—Gyhastъn	75
58. Kalkьe Xьdo— Ç. Genço.	77

59. Evar—H. Tumanjan, tərç.	78
60. Dyh u iro—Gyhastən	80
61. Rja həsən—I. Mirakjan	80
62. Əw bəxtjarən—Şoloxov, tərçmə	81
63. Ədylə sawa rozed havine dərbaz кыг—Ç. G.	83
64. Şəve dıxəbətən—zı „Şəak“ tərç	85
65. Bər bı xəbata havine	88
66. Cəxcəx radışa—zı gotına Morov,	89
67. Sərəçəm	97



Պիտւտ. 1 մ. 30 կ.

Քերէնն լեզվի դասագիրք
II դասարանի համար
Հայպետհրատ, Յերիան, 1937

Учебник курдского языка
Для II класса
Гиз Арм. ССР, Ереван, 1987

LP. KL